Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
Braşov, piaţa mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele Birouri de anunciuri: în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks* Nachfolger; *Anton Oppelik*, *J. Danneberg*, în Budapesta: *A. V. Goldberger*, *Eckstein Bernat*: în Bucuresci: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann*.
Preţul inserţiunilor: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔR DE DUMINECĂ 34)

„Gazeta“ iese în fiă-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 franci, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectori.
Abonamentul pentru Braşov
administraţiunea, piaţa mare, Têrgul Inului Nr. 30 etagiu I.: pe un an 10 fl., pe şése luni 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 180.—Anul LVIII. Braşov, Duminecă, 13 (25) August. 1895.

A cui e vina?

Braşov, 12 August v. 1895

Că limba nóstră românéscă a ajuns sĕ fiă atât de nebăgată în sémă din partea slujbaşilor unguresci, încât şi cel mai ticălos cârpaciu vine sĕ-ţĭ poruncéscă ca sĕ-i vorbescĭ unguresce: vina este de-a se căuta de-a bună sémă mai întâiu în modul ticălos de guvernare al stăpânirei unguresci; în al doilea rênd însĕ vina de multe-orĭ o purtăm şi noi înşi-ne, căcĭ în viéţa de tóte ḑilele adese-orĭ suntem prea slăbănogĭ şi nu ţinem cu destulă bărbăţiă la ceea ce e al nostru.

De câte-orĭ nu ni-s'a întêmplat sĕ vedem, că unii ómenĭ de-ai noştri, carĭ abia au ajuns sĕ scie gângăni şi ei câte-va vorbe unguresci, când dau faţă cu un strein, îl salută de departe cu „alászolgája“; décă intră într'un birou de postă, la o gară a căii ferate, orĭ chiar şi numai într'o prăvăliă, ei nu se gândesc nicĭ măcar sĕ salute în limba lor română, ci de-a dreptul încep pe unguriă. Póte orĭ-cine sĕ-şĭ închipuéscă apoi, ce mutre vor fi făcênd aceştĭ ómenĭ, când au de-a face cu câte-un primar, notar, solgăbirĕu, séu orĭ-ce altă lighiónă cu pintenĭ. Aicĭ trebue că-şĭ şi uită, sĕrmanii de ei, limba maternă şi-o dau pe unguresce până ce-i taie sudorile, ér la urmă rĕmân totuşĭ cu tréba neisprăvită, din causă că în limbă streină n'au putut spune cum se cade ceea ce aveau de spus.

Fiă că o fac din sumeţiă, fiă că o fac din slugărniciă, nisce ómenĭ ca aceştia aduc mult rĕu causei limbei nóstre şi prea de multe-orĭ avem de-a suferi şi ruşine după ei. Intrând un strein într'o societate românéscă, aceştia dau rótă în jurul lui şi pe întrecute caută sĕ-şĭ arate „iscusinţa“, vorbindu-i unguresce chiar şi décă streinul n'ar pofti-o acésta. Cu modul acesta se umilesce şi se dă caracter slugarnic unei societăţĭ întregĭ românescĭ, trebuind sĕ sufere toţĭ, din causa câtorva slăbănogĭ.

Rĕul îşĭ are însĕ şi o altă parte mult mai păgubitóre: se încuragiéză adversarii limbei nóstre şi devin din ḑi în ḑi mai pretenţioşĭ şi chiar obraznicĭ. Décă astăḑĭ *aşteptă* sĕ le vorbescĭ în limba lor, şi li-ai împlinit voia, mâne îţĭ *pretind*, ér poimâne îţĭ *poruncesc* sĕ tacĭ asemenea.

Pe calea acésta li-am făcut duşmanilor limbei nóstre obiceiul, de-a astepta sĕ le vorbim pururea unguresce, pe când ei nicĭ nu vĕd şi nicĭ nu se mai simt datorĭ de-a vorbi cu noi în limba românéscă. Cutéză de-a ocupa funcţiunĭ publice prin comune şi ţinuturĭ curat românescĭ şi nicĭ că se mai gândesc, că din causa necunóscerei limbei acestora nu sunt în stare a-şĭ împlini datorinţa. Sunt dedaţĭ, ca noi sĕ ne facem luntre şi punte pentru a-le vorbi în limba lor şi de aceea nicĭ că se mai străduesc de-a învĕţa şi ei limba poporului nostru, din a căruia sudóre se susţin.

Ajunse lucrurile până aicĭ, ei au sciut şi vor sci sĕ mérgă cu timpul mai departe. Hârtiile românescĭ nicĭ nu mai vréu sĕ le priméscă aspre la diregĕtorii, ér ca mâne ne vom pomeni, că şi în oficiile nóstre private vor pretinde sĕ corespondăm în limba ungurécă.

Un esemplu în privinţa acésta găsim chiar în numĕrul de adĭ al foiţei unguresci din Clusiu, „Erdelyi Hiradó“, care cu un fel de scandal „patriotic“ publică textul unei scrisorĭ românescĭ, prin care visitatorul de morţĭ din Ciachi-Gârbĕu raportéză preotului sĕu român despre un cas de mórte. Fóia ungurécă ar fi pretins, ca amintitul visitator, deşi român, sĕ scrie preotului sĕu românesc în limba ungurécă. Până aicĭ au ajuns şoviniştii maghiarĭ cu pretensiunile lor!

Acest apetit nesfîrşit al şoviniştilor maghiarĭ trebue sĕ-l tăiăm. Orĭ-unde, în orĭ-ce societate şi în orĭ-ce oraş, limba de vorbire între locuitorĭ este de obiceiu limba majorităţii. Pentru-ce dér în societăţile, orĭ în comunele, unde se află numai Românĭ, aceştia sĕ vorbéscă cu veneticii din mijlocul lor în limba ungurécă?

Încă ar mai fi ce-ar fi, când ai sci, că streinul ar avé bună-voinţa de a-ţĭ vorbi în limba ta şi de-a te înţelege, însĕ nu póte; dér când îl vedĭ, că numai din şovinism scârbos nu vré sĕ-ţĭ vorbéscă românesce, acésta e revoltător.

Nu cerem ce-ar fi prea mult, dér Românul trebue sĕ ţină la ambiţiunea sa naţională şi sĕ nu sufere nimĕnui pe lume, ca acésta sĕ i-o calce. Suntem pe pămêntul nostru, în casa nóstră, şi nu putem răbda, ca alţii sĕ ne nesocotéscă limba în propria nóstră moşiă.

Revista sĕptĕmânei.

Guvernul şi naţionalităţile. Fostul paşa dela Bistriţa-Năsĕud, ministrul-preşedinte unguresc de adĭ br. Desideriu Banffy, a avut ḑilele acestea o convorbire c'un gazetar din Viena asupra cestiunei naţionalităţilor din Transilvania şi Ungaria. Banffy şi a început palavrele cu Congresul naţionalităţilor despre care a ḑis, că gazetele i-au dat prea mare însemnătate. De o asuprire a popórelor nemaghiare nu póte fi vorba, ḑise el, căcĭ tótă nemulţămirea de adĭ este pricinuită numai de duşmănia, ce o nutresc unele cercurĭ ale inteligenţei naţionalităţilor faţă de sistemul de guvernare de adĭ. Ţĕrănimea e „mulţămită“ şi „fericită“ sub oblăduirea lui Banffy şi „minunat“ de bine le merge naţionalităţilor, de-órece în comune şi în şcóle se folosesce esclusiv numai limba lor. Nu trebue sĕ mai spunem, că ministrul Banffy făcêndu-şĭ urechia tócă, le-a ticluit tóte cele spuse în vorbirea sa după calapod unguresc. El a ḑis, că Ungurii şi aşa au mers prea departe cu concesiunile; mai departe nu pot merge. Dér ca sĕ dea lucrului şi un chichirez, el face apel la toţĭ factorii politicĭ din monarchiă, ca împreună sĕ lucreze contra nisuinţelor federaliste, ce ies acum la ivélă. Nisuinţele acestea primejduesc dualismul, care va trăi până când vor ţiné Ungurii la el. Ei însĕ vor ţiné la dualism, décă supremaţia (domnia) ungurécă va rĕmâné neatinsă; cu alte cuvinte Banffy crede, că e scris în stele, că Ungaria şi monarchia se pot ferici numai printr'un sistem, care pune mai pe sus de tóte la adăpost şi scut domnia absolută maghiară. Se înţelege, că purceḑênd din acest punct de vedere, Banffy declară rĕsboiu la tot ce-i nemaghiar în ţéra acésta. El a făgăduit între altele gazetarului vienes, că va disolva comitetul naţionalităţilor, care s'a constituit la Budapesta din incidentul congresului.

Un nou ordin unguresc. Ministrul unguresc de interne *Perczel* a dat de curênd un ordin către tóte autorităţile administrative din ţéră, în care le dă aspră poruncă, sĕ urmăréscă cu mare băgare de sémă lucrarea societăţilor esistente. La formarea nouĕlor societăţĭ sĕ grijéscă, ca în aceste sĕ nu se pótă validita idei, carĭ tind la rĕsturnarea ordinei de stat. *La cas de cea mai mică bănuială, numai decât sĕ se facă cercetare.* Scopul acestui ordin este fórte vĕdit. Autorităţile şi paşalele unguresci sunt provocate de ministru a-se folosi de cea mai cumplită ingerinţă şi de cele mai aspre mijlóce contra societăţilor nemaghiare şi nu trebue sĕ mai esplicăm, că ministrul are în vedere mai ales asociaţiunile nemaghiare, carĭ în sensul acestui ordin vor fi espuse la cele mai marĭ neajunsurĭ şi şicanărĭ. De altfel pentru sprijinirea acestei asertiunĭ avem cel mai nou şi cel dintâiu cas concret petrecut la Orĕştie. „Revista Orĕştiei“ spune, că a sosit dela căpitanul poliţiei de acolo o poruncă adresată către *direcţiunea „Societăţii de lectură“* din Orĕştie, a doua către dirigentul *corului mixt* şi a treia către *„Minerva“*, institut tipografic, societate pe acţii tot din Orĕştie. Aceste societăţĭ sunt provocate, ca în timp de trei ḑile sĕ-şĭ trimită statutele *la censură*, — căcĭ aşa sună porunca ministrului Perczel. De bună sémă, că astfel de şicanărĭ vor curge ḑilnic de aicĭ înainte şi vor fi iscodite cele mai miserabile bănuelĭ, pentru a-se împiedeca orĭ-ce lucrare pacĭnică a societăţilor nemaghiare.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Povestea Ciocârliei.

Audită în Siret şi scrisă de *S. Fl. Marian*.

(F i n e.)

Luând séma fetele dela un timp, că Luminióra nu e aşa cum ar trebui sĕ fiă, voiósă şi bucurósă, o întrebară de ce este aşa de tristă şi tot dusă pe gândurĭ?..... Ce-i lipsesce?....

Luminióra le rĕspunse suspinând:

— Eu de aceea sunt aşa de tristă, pentru-că mi-a sosit timpul, ca sĕ mĕ despărţesc de voi... sĕ vĕ las cu Dumneḑeu şi sĕ mĕ duc în drumul meu!...

— Fiind-că nu voescĭ sĕ mai rĕmâi cu noi, — ḑiseră fetele — îţĭ vom da un semn de aducere aminte, că ai fost când-va la noi, o sabiă, care are o deosebită putere; şi anume, décă se trage jumĕtate din técă, apoi atuncĭ móre jumĕtate din óstea duşmanului cu care te baţĭ, ér décă se scóte tótă din técă, apoi atuncĭ picĭ toţĭ duşmanii, numai căpitanul lor rĕmâne în viéţă. Şi cum rostiră cuvintele acestea îi deteră sabia, despre care au vorbit.

Luminióra, bucurósă, că a căpătat un odor aşa de mare şi aşa de preţios, le mulţumi din tótă inima, şi apoi se despărţi de dênsele, îşĭ luă calul, se sui călare pe dênsul şi scoborându-se de pe délul cel de sticlă, se porni éră-şĭ spre rĕsărit şi se duse, duse, până ce ajunse la o fântână. Acolo lângă fântâna aceea, a aflat ea pe un om voinic şi fórte frumos. Intrebându-l ea cine-i, şi ce face acolo lângă fântână, omul îi rĕspunse, că e un căpitan de óste, pe care îl urmăresc duşmanii şi nu scie încotro sĕ apuce de rĕul lor. Tot-deodată îi mai spuse căpitanul acesta, că bunul sĕu împĕrat este fórte încunjurat de duşmanĭ şi el nu póte nimica sĕ-i ajute.

— Eu voiu sĕ vĕ ajut la toţĭ, ḑise Luminióra. Şi după acésta dete căpitanului ceva de mâncare, căcĭ, sĕrmanul, era fórte flămând. Ér după ce a mâncat şi s'a săturat căpitanul, după cea mai prins puţin la putere, îi ḑise Luminióra ca s'o ducă la împĕratul lui.

— Te voiu duce, de ce nu — gângăni căpitanul — dér e fórte greu de ajuns până la împĕratul meu!..... Numai singur Dumneḑeu ne póte ajuta sĕ străbatem până la dênsul!....

Luminióra îl încuragiă, spuindu-i sĕ n'aibă nicĭ o frică; şi aşa se porniră ei spre împĕrat, pe care îl aflară fórte supĕrat şi dus pe gândurĭ.

Intrebându-l Luminióra de ce este aşa de supĕrat, îi rĕspunse împĕratul ḑicênd:

— D'apoi cum pĕcatele mele nu voiu fi eu supĕrat, décă megiaşul meu îmĭ cuprinde mai tótă ţéra şi-mĭ omóră o mulţime de óste!

— Eu voiu sĕ-ţĭ ajut a învinge pe neîmpĕcatul Măriei tale duşman, numai décă mĕ vei asculta, — ḑise mai departe Luminióra.

Impĕratul bucuros de acéstă făgăduinţă neaşteptată, i-a spus, că va asculta-o cu mare plăcere, numai de l-ar puté scóte din nenorocirea în care se află el şi ţéra sa.

Luminióra i-a ḑis atuncĭ sĕ-i dea un cal şi haine ostăşescĭ.

Impĕratul a făcut, ce a făcut, şi îndată i-a adus un cal şi hainele cerute.

Luminióra luând hainele s'a îmbrăcat de grabă într'însele, apoi s'a aruncat iute pe calul adus şi, fără a mai vorbi ceva, se porni în potriva duşmanilor împĕrătescĭ şi se duse, duse, până ce ajunse la un têrg mare, unde se aflau duşmanii.

Duşmanii, vĕḑênd că vine un ostaş aşa de dârz în fuga calului asupra têrgului, socotiră, că e vr'un spion şi eşindu-i înainte voiră s'o prindă pe Luminióra.

Luminióra însĕ, vĕḑênd şi ea la rêndul sĕu, ce le e voia duşmanilor sĕ facă cu dênsa, scóse pe jumĕtate din técă sabia, ce-a fost căpătat'o dela cele trei fete, şi cum o scóse toţĭ duşmanii câţĭ se porniră asupra ei, căḑură morţĭ la pămênt.

Vĕḑênd acéstă „întêmplare cei-l'alţĭ duşmanĭ, carĭ se aflau în têrg, eşiră cu toţii în frunte cu împĕratul lor, ca cu atât mai lesne sĕ pótă prinde pe Luminióra şi apoi sĕ o facă mii şi fărâmĭ, nu altceva.

Insĕ Luminióra cum a vĕḑut, că vin cu toţii asupră-i, bucuria ei nu era prósta!.... scóse de grabă tótă sabia din técă, şi cum o scóse.... minunea minunilor!.... toţĭ duşmanii căḑură morţĭ, numai singur împĕratul lor rĕmase viu.

Impĕratul, vĕḑênd şi cunoscênd, că

Slovacii se pun pe lucru. Organul Cehilor bĕtrânĭ, „*Politik*“ din Praga primesce din Turoț-Sân-Mărtin, centrul slovăcimei, o corespondență, în care se spune, că inteligința slovacă s'a pus pe lucru, ca sĕ se consulte asupra intereselor vitale ale poporului slovac. Inainte de tóte s'a format o societate, întărită și de guvern, cu numele „*Societatea museală slovacă*“, care are menirea de-a mântui în óra din urmă și a întări tóte productele ideale poporale slovace. S'a format un „*Museu*“ și o „*Biblioteca*“, care conține 10.000 volume de conținut diferit. Afară de acésta mai sunt apoi și alte cestiunĭ de mare însĕmnătate. Cum se scie Slovacii au numai câte-va scóle poporale confesionale, pe carĭ încă nu le-au înghițit șovinismul maghiar. Alt-ceva nu au. Cele trei gimnasii slovace de odinióră sunt de mult închise. De aci vine apariția stranie și nenaturală, că în Turoț-Sân-Mărtin, centrul inteligenței slovace, se află un edificiu mare de stat, care ocrotesce un Kișdedov curat maghiar, o scólă poporală maghiară pentru copii și fete o scólă civilă maghiară pentru copii și fete și o scólă medie de comerciu maghiară. Locuitorii slovacĭ sunt siliți séu a-și da copiii într'aceste scóle, séu a-i trimite în streinătate. De aceea Slovacii, — după-ce districtul lor autonom evangelic s'a rupt, s'a sfârticat, și părțile lui s'au alăturat districtelor maghiare, — au hotărît sĕ ridice un gimnasiu slovac *interconfesional* din mijlóce private. Mai departe, reuniunea femeilor slovace „*Zivena*“ a hotărît a ridica o „*scólă superióră de fete*. — Sunt fórte frumóse nisuințele Slovacilor pentru de a-și asigura esistința lor ca popor, viitorul însĕ va arăta, că la ce resultate vor pute ei ajunge în fața luptelor turbate cu Maghiarii, carĭ ersu aprópe siguri, că pe Slovacĭ îi vor maghiarisa cu desĕvêrșire.

*

Avansele maghiarismului. Cu durere trebue sĕ inregistrăm un șir de avansurĭ ale maghiarismului, despre carĭ i-se scriu din Viena diarului german „*Kölnische Zeitung*“ următórele: „In Ballplatz, s'au inceput schimbările de tómnă mai întâiu la biroul de pressă, unde în locul defunctului șef de secția br. Falke, a fost numit ca cap al despărțĕmĕntului de pressă cunoscutul poet jidano-maghiaro-german *Doczi*, favoritul de odinióră al lui Andrássy. Sub Kalnoky n'a prea fost luat în considerare Doczi, fiind el Jidan, singurul Jidan nebotezat în ministeriul de esterne. *Acum însĕ Goluchowski l'a ridicat din nou* — cum dice „Köln. Z.“ — *numai pentru a aduce la valóre în Ballplatz elementul maghiar* precum o dovedesce acésta și *chemarea contelui Szécsen și a baronului Merey*. Totodată a primit titlul de consilier regesc colaboratorul maghiar dela biroul de pressă, cu numele Alexandru *Rosen*. Mai departe se amintesce între schimbărĭ, rechiămarea ambasadorului din Belgrad, br. *Thömmel* și a celui din Quirinal, br. *Bruck*, carĭ aprópe sigur vor fi înlocuițĭ cu diplomațĭ maghiarĭ“. După astfel de succese și avanse ale Maghiarilor pe tóte terenele, este ușor de înțeles, că mare parte din pressa jidano-maghiară și din cea croată scrie permanent „*Ungaro-Austria*“ și nu „*Austro-Ungaria*“. Vanitatea mereu cresce la națiunea „cavaleră“.

*

Purtătorii de matricule de stat. Ministrul de interne a încunoscințat tóte municipiile, că duplicatele cărților matriculare, precum și tipăriturile de lipsă pentru purtarea matriculelor în cel mai scurt timp se vor trimite viceșpanilor și se vor lua dispositiunile de lipsă pentru modul de folosire a acelor tipăriturĭ. Afară de acésta ministrul a trimis tuturor fișpanilor un rescript privitor la acele tipăriturĭ de lipsă pentru purtarea matriculor, carĭ se vor manipula de cătră înși-și fișpanii, deórece, în înțelesul § 34 al legei matrimoniale, fișpanii au de-a decide asupra încheiărei acelor căsĕtorii, carĭ se închiau înaintea vr'unui funcționar civil, care nu a fost încredințat cu purtarea matriculelor. Ordinațiunea ministerială spune, că purtătorii de matricule de până acum, adecă preoții, au sĕ-șĭ împlinéscă funcțiunea necondiționat până în 30 Septemvre c., fără privire la intrarea în vigóre a legilor nouĕ. Mai departe spune, că purtătorii matriculelor de stat vor respecta fără escepțiune atestatele legale ale purtătorilor de matricule de până acum.

Cabinete de cetire.

„Cabinet de cetire“ se chiamă o casă, în care se află feliurite gazete și cărțĭ și în care ómenii se adună, când au vreme de cetesc gazetele și cărțile acele și așa îșĭ luminéză mintea, ca sĕ mérgă tot înainte pe calea faptelor celor bune. Prin satele nóstre românescĭ din Ardeal nu se prea află cabinete de cetire, și acésta este o scădere fórte mare. Și óre de ce-i scădere fórte mare? Ecă de ce:

Decă ar fi în satele nóstre cabinete de cetire, apoi frații noștri Românĭ s'ar duce în Dumineci și serbătorĭ și în timpul cel lung al iernei la cabinetele acele, acolo s'ar întâlni, acolo ar ceti cărțĭ orĭ gazete și așa s'ar tot lumina și ar prinde putere. Acum însĕ, când n'avem cabinete de cetire prin satele nóstre, óre unde se duc frații noștri Românĭ în dile de Dumineci și sĕrbătorĭ, orĭ în timpul cel lung al iernei? Cei mai de trébă cu bună sémă că șed pe acasă, orĭ se duc la prietenĭ și la cunoscuțĭ, éră aceia, cărora le plac bĕuturile, se duc pe la cârșme, unde numai nevoi și rușine pot păți.

Cât de mare folos are un sat, décă are o casă cu gazete și cu cărțĭ de cetit. In satele în carĭ s'au făcut astfel de cabinete ómenii noștri nu mai sunt așa de besmeticițĭ de cap de bĕuturile cele multe prin cârșmele din satul lor. De când Dumnedeu li a dat mintea cea bună de șĭ-au făcut un cabinet de cetire, de atuncĭ s'au îndreptat vĕdĕnd cu ochii. Ei au gazete și cărțĭ, din carĭ învață cum sĕ lucre bine pământul, cum sĕ créscă vite frumóse și de soiŭ, cum sĕ sporéscă mereu în cele bune și sĕ se feréscă de rele, ca sĕ fiă ómenĭ de folos și de cinste țĕrii și némului nostru.

In cabinetul de cetire, mai învață a cânta în cor și felurite cântărĭ bisericescĭ, cu carĭ împodobesc slujba dumnedeéscă în biserică, apoi învață și cântece frumóse lumesci, și cu toții se feresc de bĕutura rachiului ca de foc.

Ore cine nu cunósce, că un lucru ca acesta este de cel mai mare folos? Ore cine nu simțesce, că aceia, ce merg în tótă Dumineca și sĕrbătórea la cabinetul de cetire, din di în di tot mai tare se luminéză, tot mai tare se încripéză, pe când cei ce bat cârșmele tot mai rĕu se întunecă și tot mai tare cad și se cufundă în glodul ticăloșiilor? Și décă-i așa, apoi óre care om cuminte sĕ nu doréscă, ca sĕ fiă și în satul lui un cabinet de cetire?

Noi sfătuim frățesce pe cetitorii noștri nu numai sĕ doréscă, da înși-șĭ sĕ lucre din tóte puterile, ca în fiă-care sat sĕ se facă câte un cabinet de cetire, unde creștinii noștri sĕ se adune în Duminecĭ și sĕrbĕtorĭ și sĕ cetéscă gazete și cărțĭ folositóre.

Cum își fac Ungurii școle?

Ghiriș, (Arieș) August 1895.

Onor. Redacțiune! Cred a fi pĕcat sĕ nu se scie în public cele ce se întêmplă în comuna nóstră, cu privire la școla ungurescă de stat, ce se edifică tocmai acuma, din incidentul serbării milenului.

Prin Martie a acestui an s'a adunat comitetul comunal, avênd a decide în afacerea școlei de stat. După deschiderea ședinței, notarul ceti o petiție a confesiunei ev. reformate din loc, în care se dicea, că după-ce confesiunea lor reformată nu e în stare sĕ-și susțină școla (*măcar că are 6000 fl. dați imprumut*) „înaltul ministeriu sĕ se îndure a edifica încomuna nóstră o școlă ungurescă de stat“. Au cerut tot-odată și două din trei părțĭ a dilelor de lucru, ce e dator poporul a-le face pentru comună.

După cetirea petiției, cel dintâiu, care a luat cuvêntul au fost D-l Aurel Pop, parochul nostru, care dise, că după-ce noi Românii, în anul 1879 cu atâtea jertfe ni-am edificat școlă corĕspundĕtóre legii, n'avem lipsă de școlă de stat. Ungurilor, décă le trebue școlă, sĕ-și edifice, cà Românii când și-au edificat școla lor n'au cerut ajutor dela nimenĭ. La acésta, dintre toțĭ Ungurii se scólă popa reformat, *care nicĭ nu e în in comitet*, Bartha Lajos, care dise: Eu sciu, că noi Ungurii nu suntem în stare a susține școlă și, décă ministrul nu va face școlă de stat, noi vom încuia școla, și atuncĭ facă ce va voi. Pentru-ce óre nu vrețĭ d-vóstră sĕ se facă școlă de stat, că doră aceea va fi o fală pentru comună și chiar și d-ta, frate părinte, ițĭ vei da fetițele la acea școlă și vei fi *catechet* și vei trage plată bună.

La acésta preotul nostru a rĕspuns cu vrednicia cuvenită, dér ce folos, căcĭ noi Românii eram în comitet numai trei, ér Ungurii 7; venind lucrul la vot, ei ne majorisară. Ast-fel școla ungurescă se face, în ciuda nóstră, carĭ formăm majoritatea în comună.

Cei dintâiu, carĭ au pus fundamentul nouei școle ungurescĭ, au fost Românii din comuna vecină *Sâncraiu*, pe carĭ *i-au adus dela lucrul câmpului cu gendarmii*, făcênd ómenilor pagube marĭ, *căcĭ li-a rĕmas câmpul nelucrat la timp*. Pe mai mulțĭ ómenĭ și pe o femeiă, cu numele Maria Vescan, i-au bătut măestrul *Kozárek* (sĕ nu gândițĭ *Kozárek*) numai și numai că era, cum îi numesc ei „*büdös oláh*“.

Va sĕ dică ne têrăsc la lucru cu gendarmii și după aceea ne lasă sĕ ne batjocurésce. Ce e mai mult: femeia bătută s'a dus la Turda sĕ părască pe măestrul la judele de cerc, dér ce cugetațĭ, D-le Redactor, că i-au făcut dreptate? — Dómne feresce! Au dis cătră dênsa, că: *de aceea vĕ strojșesce pe toțĭ Românii, că lucrațĭ la școla ungurescă; du-te a feve̐be și lucră omenesce!*

Unde este aicĭ dreptate, când tu, Română, eștĭ pus cu sila sĕ-i facĭ Ungurului școlă, ca sĕ te maghiariseze, acolo pălerul te bate și-ți batjocuresce credința, ér décă mergĭ la lege, acolo te înjură și te dau afară. In țĕra acésta putem cânta: Noi, noi, noi sĕracĭ de noi, că ne mână ca pe boi!

Un plugar român.

Adunarea învĕțătorilor Sătmăreni.

Din părțile Oradiei-mari, Aug. 1895.

In 8 August st. n. s'a ținut în comuna Veteș adunarea generală a Reuniunei învĕțătorilor românĭ din părțile sătmărene ale diecesei gr. cat. Orădane. Am mers și eu la acea adunare, măcar că nu fac parte dintre învĕțătorĭ sătmăranĭ, căcĭ e o datorință pentru orĭ-care Român a-se interesa de astfel de treburĭ.

Istoria națiunilor se pregătesce în școle sub conducerea învĕțătorului, dice Jean Paul. Dela noi, învĕțătorii românĭ,

---

nicĭ pe dênsul nu póte sĕ-l aștepte o sórtă mai bună, pică în genunchĭ la piciórele Luminiórei și o rugă, ca sĕ-i dăruiască viéța.

Luminiórei i-se făcu milă de dênsul, îi dărui viéța dicêndu-i:

— Iacă-țĭ dăruesc viéța, dér de astădĭ înainte sĕ nu te mai încumețĭ a intra în țéra împĕratului meu, căcĭ apoi.... e vai și amar de tine!.... Acum du-te de unde ai venit!...

Impĕratul dușman îi mulțumi din tótă inima, pentru-că i-a dăruit viéța și plecă îndĕrĕt pe unde a venit, ér Luminióra veselă, că a învins așa de lesne pe dușman, s'a întors la împĕratul ei.

Impĕratul, care cu ajutorul acestei fete a scăpat de dușmanĭ, i-a eșit cu cea mai mare bucurie înainte, mulțumindu-i pentru binele cel mare, ce i'l-a făcut, și spuindu-i tot-odată, că ea póte sĕ șadă la curtea lui până la mórte și nimica nu-i va lipsi.

Impĕratul scăpat de dușmanĭ nu scia, că voinicul care l'a mântuit este fată; el cugeta, că e fecior. Insĕ mai pe urmă, acum din cine și prin cine nu se scie, destul atât, că a audit, că mântuitorul lui e fată, și cum a audit a chemat'o la sine, i-a dat haine muierescĭ și apoi a luat'o de soțiă.

Impĕratul acesta însĕ mai 'nainte de a se căsĕtori cu Luminióra, era logodit cu altă fată de împĕrat. Și fata aceea căuta acum tóte chipurile, ca sĕ strice Luminiórei, s'o nenorocéscă, dér nimica nu i-a putut face. Și nicĭ n'ar fi putut face rĕu, căcĭ Luminióra nu s'a căsĕtorit din bună voiă cu împĕratul, ci numai din silă, și de aceea căuta ea tóte mijlócele cum ar pute scăpa de el, cum ar pute mai de grabă și mai lesne fugi, dór i-șĭ póte ajunge odată scopul, ce și l'a propus încă, când s'a pornit de-a casă.

Și cum și-a pus în gând, așa a și făcut.

Intr'o di, pe când împĕratul, adecă bărbatul ei, era dus nu sciu unde de acasă, a eșit pe furiș la plimbare, și cum a eșit nu s'a mai întors înapoi, ci scăpând odată din prinsórea în care fără de voia ei a fost căduță, a apucat éră-și drumul spre rĕsărit și s'a dus, s'a tot dus, până ce-a ajuns la un loc, unde zacea un om fórte bĕtrân și neputincios, neputând vorbi bine, ci numai gângănea, ca pruncii cei ce abia se învață a vorbi, ér pĕrul de pe capul lui era alb ca laptele și lung până la glesne.

Luminióra cum a vĕdut pe acest bĕtrân, i-s'a făcut milă de dênsul, l'a spălat frumos, i-a tuns pĕrul cel lung de pe cap și apoi i-a dat sĕ mănânce.

Bĕtrânul, după ce-a mâncat bine și s'a săturat, și după ce și-a mai venit în fire, a început a mai vorbi ca ómenii și a întrebat pe Luminióra: de unde vine și încătrău sĕ duce?

Luminióra i-a spus tótă istoria ei din fir în pĕr, cum și ce, că adecă scopul ei este sĕ mérgă până la Sóre, de care s'a îndrăgit și de al căruĭ dor nu mai póte răbda, până ce nu-l va vedé.

Bĕtrânul după acéstă mărturisire sinceră, a început a-i descrie de-amĕruntul totă calea pe unde are sĕ mérgă dicêndu-i:

— De aicea mergĭ drumul drept la Sóre, el este fórte lung, dér nicĭ decum primejdios. Una însĕ totu-șĭ trebue sĕ-țĭ spun. In calea ta vei întâlni un câne; acelui câne sĕ-i dai bucăția asta de pâne, ce ți-o dau eu, și el nu-țĭ va face nimica, dér caută bine sĕ nu fiă altă pâne, ci numai acésta, căcĭ altă nu are puterea, care o are acésta. Eră după ce-i trece de cânele de care îțĭ spun, vei ajunge la un palat fórte frumos și strălucitor, înaintea căruia se află o fântână. In palatul acela locuesce Sórele. Inainte însĕ de-a intra într'însul sĕ béi apă din fântână și apoi sĕ întri înăuntru.

După acésta îi dete bĕtrânul o feliórá de pâne și-i dori cale bună.

Luminióra a mulțumit din tótă inima bĕtrânului pentru pâne și pentru sfatul lui cel bun și părintesc, și-a luat rĕmas bun dela dênsul și apoi s'a pornit éră și la drum și s'a dus, s'a dus, până ce-a dat de un câne cu trei capete, care cum a vĕdut'o, déuna a sărit la dênsa și a voit numai decât s'o mănânce. Insĕ ea cum a vĕdut, că se repede la dênsa, i-a aruncat pânea, ce a căpătat'o dela bĕtrân. Cânele, fiind pe semne fórte flămând, s'a repedit la pâne, a mâncat'o c'o lăcomiă nespusă, și apoi s'a făcut nevĕdut, ca și când nicĭ n'ar mai fi fost.

De aicea s'a luat Luminióra și a mai

atêrnă în aceste timpurĭ critice viitorul neamului românesc. De aceea se recere dela noi stăruinţă neobosită, sĕ recere sĕ ne înţelegem bine chiămarea şi sĕ ni-o scim împlini, căcĭ numai astfel se va puté ridica învĕţămêntul, cultura şi mândria nóstră naţională la înălţimea cuvenită.

Este un deceniu şi mai bine, de când s'a înfiinţat reuniunea dascălilor românĭ sătmărenĭ, — şi în acest timp îndelungat ea n'a făcut mai nimic. In loc, ca din an în an sĕ se consolideze mai tare, ea se desbină. La adunarea din Borlescĭ, de acum trei anĭ, s'a făcut ceva; la adunarea de ăst-an însĕ, în loc sĕ se discute marea causă a învĕţămêntului românesc, învĕţătorii şi preoţii au început sĕ pérdă timpul cu atacurĭ împrumutate, cu certe personale şi pătimaşe. Acest fapt dovedesce, că conducĕtorii învĕţămêntului românesc din aceste părţĭ stau încă departe de cunóscerea datorinţei lor.

După acéstă întroducere, las sĕ urmeze descrierea adunărei:

Diminéţa la 9 óre s'a oficiat serviciul divin de către tênĕrul preot Aug. Sabou, éră cântările bisericescĭ au fost esecutate de întreg corpul învĕţătoresc. Era impunĕtor de-a audi frumósele cântărĭ eşite din pepturile a 60 învĕţătorĭ. După serviciul divin, la órele $10^1/_4$, s'a cântat „Impĕrate ceresc“ în sala bisericei, unde s'a deschis conferenţa prin vrednicul ei preşedinte, d-l Gavril *Lazar de Purcareţĭ*, care prin o vorbire forte căldurósă şi însufleţitóre mulţămì învĕţătorilor şi tuturor celor de faţă, pentru-că n'au pregetat a lua parte la acéstă adunare, conjurându-i tot-odată, ca pentru causa sântă a némului românesc, sĕ lupte cu energiă şi în unire cu toţii, ér la urmă îşĭ dete dimisia din preşedinţiă, propunênd a-se alege un nou preşedinte.

Urmă cetirea raportului comitetului, în care se amintì, că în anii trecuţĭ nu s'a putut convoca adunarea învĕţătorilor, de-o parte din cause politice, ér de alta din cause epidemice. D-l preşedinte îşĭ arată părerea de rĕu, că raportul din anul trecut nu este vrednic de laudă şi-şĭ esprimă dorinţa, ca în viitor acel raport sĕ fiă spre lauda tuturor învĕţătorilor.

Şedinţa se suspinde pe 15 minute pentru revederea socotelilor reuniunei, înscrierea membrilor noi şi încassarea taxelor. După redeschidere, se purcede la alegerea noului Comitet. Se cere cu stăruinţă, ca D-l Lazar sĕ priméscă din nou preşedinţia, dér d-sa nu primesce. Ast fel în locul d-sale s'a ales preşedinte Rvds. D-n Vicar din Careii-marĭ, *Chiriac Barbul*; vice-preşedinţĭ au fost aleşi d-nii: D. *Chiş* învĕţ. în Careii-marĭ şi I. *Bretan* învĕţ. în Vereşmort; notarĭ: *Pteancu* învĕţ. în Careii marĭ şi I. *Irimias* învĕţ. în Vezendi; Cassarĭ: I. *Sturza*, controlor I. *Cardoş*, bibliotecar: I. *Papp*. Er în Comitetul central s'au ales d-nii: Gavril Lazar de Purcareţĭ, D. Bran, Ioan Bretan, Augustin Maior, I. Ciulean, I. Mutu, I. Papp, D. Huţ, D. Kirvai şi Soran. La alegerea comitetului s'a iscat o discuţiă înfocată, din causa unor durerose neînţelegerĭ ivite în timpul din urmă între preoţĭ şi învĕţătorĭ. In urma acésta preoţii D. Bran, Sabou şi Şuta şi-au şi dat dimisia din comitet.

După acestea a urmat cetirea a douĕ disertaţiunĭ: una, despre *„Inima învĕţătorului“* şi alta despre *„Cele 5 simţirĭ ale omului“*. Disertaţiunile au fost criticate de către d-nii G. B. Vancu învĕţător şi I. Şuta preot. Amêndouĕ disertaţiunile au fost lăudate din partea comisiunei critisătóre şi mai vîrtos din partea învĕţătorului G. B. Vancu, care în terminĭ călduroşĭ a presentat pe cei doi autorĭ ai elaboratelor, carĭ sunt cei mai bĕtrânĭ între toţĭ învĕţătorii, ca pe cei mai harnicĭ, fiind-că numai ei s'au aflat, carĭ sĕ facă ceva pentru literatura pedagogiei, ér pe cei-l'alţĭ i-a conjurat, ca în viitor sĕ se pună şi ei pe lucru mai cu de-adinsul.

Viitórea adunare a reuniunei s'a hotărît a se ţiné în Homorodul de mijloc.

Dintre propunerĭ amintesc pe cea a valorosului învĕţător *Ciulean* din Madaraş privitóre la visitarea şcólelor din partea protopopilor, pentru a cărei discutare am avé lipsă de mult spaţiu. A doua propunere a fost, ca şi învĕţătorii Sătmărenĭ sĕ se asocieze la propunerea valorosului dascăl dela Braşov, d-l I. *Dariu*, pentru a scóte cu finea acestui secul un album al tuturor învĕţătorilor românĭ. Acéstă propunere a fost primită cu unanimitate de întreg corpul învĕţătoresc.

La 3 óre p. m. a urmat prândul comun, ér séra petrecerea cu dans arangiată de corpul învĕţătoresc. Spre bucuria mea, la acéstă petrecere am vĕdut şi un costum naţional. Petrecerea a rĕuşit de minune, au luat parte la ea Românii din părţile cele mai depărtate ale Românismului. A fost representat şi Nirul (comit. Sobolciu) prin d-na Măriόra Ilniszky născ. Barbul cu soţul, d-rele Elena Călciunariu şi Lucreţia Murĕşan, toţĭ dela Nir-Adon, împreună cu cei doi învĕţătorĭ, ale cărora nume mi-au scăpat din memoriă.

*

Şi acum, lăsând la oparte orĭ-ce patimă, sĕ aruncăm o privire asupra întregei conferenţe dela Veteş. Trebue sĕ mărturisesc, că m'am mâhnit grozav, vĕdênd atâta neînţelegere între preoţĭ şi învĕţătorĭ. Unii nu s'au putut conteni de-a nu-şĭ arăta arama, chiar în lăcaşul lui Dumnedeu, unde s'a ţinut conferenţa. Tênĕrul preot Ignaţiu Sabou, preotul D. Bran din Ardusad şi preotul Şuta, au scos din gură cuvinte, la carĭ nu ne-am fi aşteptat din partea d-nialor şi prin carĭ învĕţătorii s'au simţit fórte mâhniţĭ, cel dintâiu a şi eşit dintre noi.

Mi-s'a spus, că mai mulţĭ teologĭ, în frunte cu părintele Şuta, au ţinut o sfătuire pentru arangiarea unei petrecerĭ. Venind vorba, că óre sĕ învite şi pe învĕţătorĭ la petrecere, un teolog închipuit şi fără judecată sĕ fi dis, că de óre-ce învĕţătorii nu posed o cultură aşa de grozavă, încât sĕ pótă lua parte la o petrecere cu teologii cei culţĭ, modernĭ, învĕţătorii sĕ nu fiă invitaţĭ la petrecere. De aci tótă ura şi neînţelegerea între preoţĭ şi învĕţătorĭ. Un nebun a aruncat pétra în fântână şi acum dece înţelepţĭ nu o pot scóte. Prostia este şi pe-o parte şi pe alta, căcĭ alt-fel nu s'ar face de rîs pentru un flec de petrecere. Preoţii ar trebui sĕ fiă mai cu minţĭ şi sĕ nu uite, că învĕţătorii sunt fraţii lor, cu carĭ împreună trebue sĕ lucreze pentru binele poporului, din a căruia pâne trăesc şi unii şi alţii. Dér nicĭ învĕţătorilor n'ar trebui sĕ le sară ţandura în nas pentru tótă nimica. Pentru prostia unor închipuiţĭ, n'ar trebui sĕ declare rĕsboiu preoţilor, căcĭ ast-fel de rĕsbóie aduc după sine blăstĕmul némului întreg. Trebue sĕ recunóscă şi ei, că au multe pĕcate, multe scăderĭ, între carĭ sumeţia şi închipuirea jócă un rol de frunte.

Când părăsesce bietul candidat de dascăl şcóla preparandială, în a căreia frunte stă canonicul Lauran, se întórce cu multe defecte, de carĭ la sate fórte cu greu se mai póte desbrăca. Un loc ar mai fi, unde pe lângă bună-voinţă ar puté învĕţa mult, şi acest loc l'am găsi în conferenţele învĕţătorescĭ. In aceste olimpiade ale învĕţămêntului, décă n'ar fi lăsate a pluti în confusiunea de adĭ, ci ar fi sistematic organisate, învĕţătorul şi-ar puté însuşì multe bune şi frumóse, şi ar lăpĕda multe din defectele sale didactice, pentru a-se întórce la lucru mai luminat, mai îndemânatic, mai curagios. Vor fi adevĕrate sĕrbătorĭ intelectuale dilele, în carĭ óstea învĕţămêntului se va înarma mai tare în lupta contra „întunecatului Satan“, cum botezase Luther fatala ignoranţă. Timpul conferinţelor nu trebue sĕ se pérdă cu tot felul de mĕrunţişurĭ, cu lecţiunĭ improvisate, cu discursurĭ pătimaşe şi personale. Sĕ nu vorbéscă decât numai acela, care va avé *ceva* de spus în interesul înaintărei învĕţămêntului român.

Un pedagog.

SCIRILE DILEI.

12 (24) August

Procese de pressă. Din Seghedin 'i se depeşéză lui „Pest. Ll.“, că procuratura supremă de acolo a intentat *trei procese de pressă* diarului sêrbesc *„Zastava“* pentru articolĭ, carĭ au fost publicaţĭ din incidentul congresului naţionalităţilor, şi carĭ conţin agitare.

—o—

Contele Apponyi şi Românii ardelenĭ. Contele Albert Apponyi, care a mers la congresul interparlamentar de pace din Bruxella pentru-ca sĕ lucre contra Românilor, îndréptă acum o scrisóre către redacţiunea diarului engles „Times“, în care încércă a desminţi scirea publicată în acest diar, că el s'ar fi esprimat la congres, cum că Maghiarii forméză majoritatea locuitorilor din Ardél. Spune, că el s'a esprimat, că Maghiarii şi Germanii împreună luaţĭ, forméză aprópe jumĕtate din poporaţiunea Ardélului, aşa că majoritatea Românilor e neînsĕmnată.

—o—

Prima căsĕtoriă civilă în Budapesta. E vorba, vedĭ bine, de Jidanĭ, căcĭ pentru ei a adus guvernul unguresc legea căsĕtoriei civile. Teatralistul Haberfeld Gyula a înaintat ministrului-preşedinte unguresc o cerere, ca sĕ i-se ierte a se cununa cu Margareta Hedvig în diua de 1 Octomvre st. n., dér aşa, ca nunta lui sĕ fiă cea dintâi nuntă făcută după căsĕtoria civilă. Ministru-preşedinte Bánffy, când a primit acéstă scrisóre, sta sĕ sară sus de bucuriă şi nu numai că a împlinit cererea Jidanului, dér i-a şi scris numai decât o epistolă, gratulându-i din tótă inima pentru-că îmbrăţiséză cu atâta dragoste căsĕtoria civilă, pe care lumea creştină o urgisesce atât de mult.

—o—

Un Jidan creştin. Din Timişóra se vestesce o întêmplare ciudată. In comitatul Caraş-Severin se întêmplase înainte de asta câţi-va anĭ, că o tînĕră părechiă de Jidanĭ, carĭ trăiseră şi fuseseră cununaţĭ în legea jidovéscă, s'au divorţat în mod legal. La 5 lunĭ după divorţare, Jidanca născù un copil, pe care îl boteză în legea drăguţului sĕu, care era greco-catolic. Nu mult după aceea însĕ, tinerii divortaţĭ se împăcaseră şi din nou păşiră împreună la taina căsĕtoriei. Jidanul cerù acum, ca copilul, care era al sĕu, sĕ trécă éraşĭ la legea jidovéscă. Comitetul administrativ al comitatului Caraş-Severin a declarat însĕ, că copilul nu mai póte trece şi l'a declarat tot-odată de fiiu legitim al Jidanului. Astfel fiiul, deşi Jidan, el este astădi creştin.

—o—

Pentru Gazeta de Duminecă. Incă un bun amic al diarului nostru, dorind a vedé cât mai rĕspândită printe cetitorii românĭ „Gazeta Transilvaniei“, a avut bunĕtate a ne pune la disposiţiă preţul de abonament pe jumĕtatea a doua a acestĕi an la *dece esemplare* din numerii de Duminecă, cu scopul, ca sĕ-i trimitem gratis acelor scóle şi învĕţătorĭ românĭ, despre carĭ vom crede, că din causa lipsei de mijlóce nu sunt în stare a abona diare românescĭ. In numele celor ajutoraţĭ aducem cea mai sinceră mulţămită generosului dăruitor, al căruia nume nu ni-a dat voiă a-l descoperi, lăsând tot-odată sĕ urmeze şi adresele cărora am diespus sĕ li-se trimită cele dece esemplare încă dela începutul semestrului al doilea. Etă-le: Scólelor române din: *Vulcan*, *Stona*, *Bicsad*, *Cardoş*, *Lechinciora*, *Petrova* (Maramureş), *Erencu* (Szász-Ernye), *Adămuş*, *Feherfalu* (Maramureş), *Josifi* (Sătmar.)

---

mers o bucată bună de loc, până ce a ajuns la un palat fórte mare şi frumos, care strălucea aşa de tare, încât nu te puteai uita mult la el, căcĭ îndată îţĭ lua vederile.

Dinaintea palatului aceluia era o fântână fórte frumósă. Luminióra, urmând sfatul bĕtrânului, a bĕut apă din acéstă fântână, şi cum a bĕut, îndată a putut sĕ se uite la palat, pe când mai 'nainte nu-i era nicĭ de fel cu putinţă, căcĭ i-se întunecau vederile.

După acésta a mers ea spre palat, s'a băgat încet înăuntru şi cum a întrat, ce sĕ vadă?.... vede pe mult doritul şi căutatul sĕu iubit, pe Sóre, stând la masă şi strălucind aşa de tare, cum adecă numai singur sórele şi nimenĭ altul póte sĕ străluceéscă aşa de frumos. Şi cum l'a vĕdut, că era aşa de tînĕr, de gingaş şi de frumos, aşa de tare s'a îndrăgit de dênsul, că singură nu scia ce-a face mai întâiu.... sĕ-l strângă în braţe şi sĕ-l sărute cu înfocare?.... sĕ-i descopere tot aleanul şi focul inimei sale?.... séu ce sĕ facă, ce sĕ dregă?....

Dér lasă, că nicĭ Sórele nu era de ghéţă. Şi cum a vĕdut pe Luminióra, îndată s'a îndrăgit de ea, căcĭ şi ea nu era o fată, écă aşa... de rênd, ca tóte fetele, ci era o fată aşa de frumósă şi fermecătóre, că sĕ fi căutat în lumea întrégă, alta ca dênsa n'ai fi aflat...

Mama Sórelui însĕ, o bĕtrână, bĕtrână de când lumea şi fórte rĕutăciósă, aflându-se asemenea în casă şi vĕdênd pe Luminióra, că se apropiă de feciorul sĕu, care nu scia ce-i pĕcatul, şi cunoscêndu-o după vorba ei, că trebue sĕ fiă fată şi nu fecior, după cum era îmbrăcat, şi temându-se, ca sĕ nu-l ducă în rătăcire, şi sĕ nu i-l răpéscă prin frumuseţea ei, a început a o blĕstĕma şi a dice:

— Tu fiica pĕcatului, care ai cutezat sĕ străbaţĭ până în acest palat şi ai voit sĕ ademenescĭ prin frumuseţea şi vorba ta cea dulce pe fiul meu cel nevinovat, blĕstĕmul meu pice asupra capului tĕu!.... De adĭ înainte sĕ te prefacĭ în pasĕre şi sĕ sborĭ tótă diua în sus, plângênd pe fiul meu, pe frumosul şi nepătatul Sóre, pentru îndrăsnéla ta cea mare, că ai venit până aicea şi ai vorbit cu dênsul!...

Şi într'adevĕr, că îndată după-ce a rostit baba cuvintele acestea, Luminióra s'a prefăcut într'o păsĕruică mică, pe care ómenii de atuncĭ şi până în diua de astădĭ o numesc Ciocârlie, şi care mai în tótă diua sbóră fórte sus în aer, căutând şi plângênd după alesul inimei sale, după scumpul sĕu Sóre, pe care tocmai atuncĭ, când l'a aflat după o cale aşa de lungă şi primejdiósă, a trebuit sĕ-l piérdă pentru tot-déuna.

Eră sabia pe care a căpătat-o dela cele trei fete şi cele-l'alte lucrurĭ ce le-a mai avut Luminióra, au rĕmas în palatul Sórelui.

III.

A doua legendă a Ciocârliei, tot din Bucovina, sună ast-fel:

A fost odată în părţile rĕsăritului un împĕrat şi o împĕrătésă. Impĕratul acela se chiăma Titus, éră împĕrătésa Gherghina.

Aceştĭ doi domnitorĭ trăiau în pace, linişte, unire, dragoste, şi aveau de tóte bunătăţile, numai un singur lucru le lipsea.: n'aveau nicĭ un prunc.

Ce n'au făcut?... întrebat'au pe toţĭ ómenii cei mai învĕţaţĭ ai împĕrăţiei de sfat... Nu era un doctor, pe care sĕ-l fi trecut cu vederea şi sĕ nu-l fi întrebat cum ar puté căpăta şi ei un fiu. Ba, în urma urmelor, când vĕdură, că nimenĭ nu le póte ajuta, alergară şi pe la vrăjitóre după sfat.

Dér de géba!

Intr'o di după ce pierdură acuma tótă nădejdea, că vor avé şi ei când-va un prunc ca tótă lumea, a făcut împĕratul acesta o petrecere mare la care s'au adunat toţĭ sfetnicii, bĕtrânii şi mai marii împĕrăţiei sale împreună cu soţiile lor.

Tóte mamele, câte se adunară la petrecerea acésta, se bucurau şi îşĭ legănau pruncii în braţe, numai împĕrătésa Gherghina era fórte tristă, pentru-că nu avea nicĭ un prunc, pe care sĕ-l strângă şi ea în braţe şi sĕ-l desmierde.

Etă însĕ, că într'o nópte, după petrecerea avută, i-s'a arătat împĕratului Titus o babă bĕtrână în vis, care i-a spus următórele:

— Inălţate împĕrate! nu te supĕra, ci te bucură, căcĭ împĕrătésa Gherghina va nasce de bună sémă un prunc, numai décă va merge la părĕul, care curge prin

Adunarea generală a Asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român, ce se va ţine Marţia şi Mercurea viitóre la Blaşiu, promite a fi de astă-dată bine cercetată. Blaşenii fac pregătirĭ marĭ, aşa ca ḑilele petrecute în mijlocul lor sĕ lase óspeţilor o amintire plăcută. Lunĭ, în 26 August n., va sosi dela Sibiiu comitetul central, căruia 'i se va face primire la gară; séra va urma o convenire socială la otelul „Univers". Marţĭ, după ce în pompósa catedrală dela Blaşiu se va oficia s. liturgiă, va urma deschiderea şedinţei prime, la 2 óre banchet, ér séra concert. La acest mare şi interesant concert se va produce pentru întâia-óră balada *„Mănăstirea de Argeş"*, compusă după textul poesiei lui Alexandri de d-l profesor de musică Iacob *Mureşianu*. O parte din musica acestei balade, singură în felul ei ca compositiă română, a fost odată mult lăudată şi admirată chiar de nemuritorul poet Alexandri. In ḑiua a doua va urma érăşĭ s. liturgiă, apoi şedinţa a doua, ér séra bal. Pregătirile, ce se fac, sunt o garanţiă, că cei ce vor participa la adunarea din anul acesta a Asociaţiunei, se vor reîntórce mulţumiţĭ. Dorim ca sĕ participe cât mai mult.

—o—

Sórtea Ungurilor în America. Fóia unguréscă „Budapesti Hirlap" împărtăşesce veştĭ triste despre sórtea Maghiarilor emigraţĭ în America. Unii din ei se împuşcă alţii se spânḑură, alţii se înécă. Mulţĭ din ei sunt schilavĭ, rupêndu-şĭ picióréle orĭ mânile pe la fabricele, la carĭ muncesc. Mai spune fóia ungurésca, că între alţii emigraseră la America şi nisce „eroi" maghiarĭ dela 1848, carĭ acolo au pierit de fóme şi ale căror óse vré sĕ le aducă o societate ungurésca în patriă. Istorisesce întêmplarea unui conte *Szirmay*, care a jucat mare rol pe la anii 1870. După ce şi-a bătut însĕ averea în pinteni a luat lumea spre America, unde a ajuns într'o mină de cărbunĭ ca ḑiler. Are şi copii periţi de fóme prin „Lumea nouă". — Se vede, că în America nu le prea sbóră Maghiarilor porumbul fript în gură, ca la noi. De aci vine desperarea lor, dedaţĭ cu îmbuibările, le vine greu a munci, ér fără de muncă în America, nu pot trăi.

—o—

„Valahĭ patrioţi"? Sub acest titlu comunică foile ungurescĭ o scire din Maramurĕş, care de bună sémă trebue sĕ fiă o scornitură, cu scop de-a înşela lumea. Se spune adecă, că cu ocasiunea unei serbărĭ a cântăreţilor maghiarĭ, ce s'a ţinut ḑilele acestea în Sigetul Marmaţiei, „Valahii de-acolo au folosit ocasiunea pentru a-şĭ arĕta dragostea sinceră (??) faţă de Maghiarĭ". Ba fóia ungurésca „Erdelyi Hirado" adauge, că d-l vicar de-acolo Titu Budu ar fi ţinut şi un toast, în care sĕ fi ḑis, că „Valahii şi Rutenii din Maramureş în tot-déuna au simţit şi simt una cu fraţii maghiarĭ şi acest sentiment îl vor cultiva până la finea veacurilor... Doresc, ca voi iubiţĭ cântăreţĭ, carĭ aţĭ venit ca óspeţĭ aicĭ din tóte părţile ţĕrei, sĕ daţĭ de scire amicilor şi cunoscuţilor voştri, că între noi nu esistă cestiune de naţionalitate, aicĭ este una Rutênul, Românul şi Maghiarul, — pentru acéstă solidaritate ridic paharul meu".

Aceste vorbe le pune fóia ungurésca în gura vicarului român al Maramureşului şi saltă de bucuriă, că póte şi pe Românĭ sĕ-i mestece într'o zémă cu Rutenii renegaţĭ şi cu Jidano-Maghiarii. Dér va fi zadarnică bucuria fóiei ungurescĭ, căcĭ se vede cât de colo, că e vorba aicĭ de-o scornitură jidovéscă. Adevĕrat, că Maramureşenii noştri n'au prea dat de mult semne de viéţă românéscă, ceea ce e fórte dureros, dér ca sĕ ajungă a se pune ei înşi-şĭ pe-o tréptă cu renegaţii ruteni şi sĕ-şĭ blameze în asemenea mod numele lor de Român, acésta nicĭ de cum n'o putem crede. De-altmintrelea Românii din Maramureş ar trebui sĕ ne mai scrie şi câteodată, sĕ ne arete şi nóuĕ, cum stau lucrurile pe la ei şi sĕ nu sufere a-se rĕspândi în lume astfel de veştĭ ruşinóse.

—o—

Peronospora. Se scrie din Ghiertan: Recolta nóstră de grâu a fost mijlociă, dér cu atât mai frumóse erau viile, promiţĕnd un cules strălucit. In ḑilele din urmă însĕ s'a ivit *peronospora* într'un mod înfricoşat, aşa că colórea viilor este deja schimbată. Mijlocul de apĕrare contra acestei bóle, durere, nu se întrebuinţéză după-cum s'ar recere. Ar fi de dorit, ca viile tóte sĕ fiă stropite cu materia vindecătóre şi nu numai unde şi unde câte-o viă, căcĭ prin acésta nu se ajunge la nimic, putêndu-se lăţi din nou. Localitate ca Ghiertanul, unde sunt atâtea vii, ar trebui sĕ păşéscă din oficiu, silind pe toţĭ sĕ şĭ stropéscă viile, séu sĕ afle alt modru de a ne mântui frumósele róde.

—o—

Transferărĭ şi numirĭ în armată. Locotenentul Victor de *Moga* dela reg. 101 a fost numit profesor la şcóla militară reală inferióră din Viena, ér locotenentul Ladislau *Constantin de Făgăraş* a fost transferat dela academia militară tereziană la trupa sa, reg. de inf. 34.

—o—

Porcĭ sĕlbaticĭ. Pe hotarĕle comunelor Jugudinul de jos, Jugudinul de sus, Chircedea şi Mahaciu s'au înmulţit peste mĕsură porcii sĕlbaticĭ, aşa că prădéză câmpii şi fac colosal de marĭ pagube locuitorilor. Acum, după ce s'a terminat secerişul şi nu mai au de unde sĕ se hrănéscă cu grâne, porcii au dat năvală asupra cucuruzelor, pe carĭ le ameninţă cu totală nimicire. Comunele au cerut sĕ li-se dea voiă de-a face o vênătóre de porcĭ, pentru a se mai scăpa de ei.

Spitalele în Bucurescĭ. Eforia spitalelor din Bucurescĭ are sub administraţia sa 12 spitale, dintre carĭ 7 sunt în Bucurescĭ. Spitalul Colţea cu 228 paturĭ, Filantropia cu 200 paturĭ, Maternitatea cu 40, Spitalul de copii 130, Colentina cu 140, ospiciul Mărcuţa cu 226 şi ospiciul Pantelimon cu 140 paturĭ, avênd 60 de reservă. In spitalele din Bucurescĭ s'au tratat în anul 1894 un număr de 16,747 bolnavĭ, dintre carĭ 7072 bărbaţĭ, 6326 femei şi 3346 copii.

—o—

Tĕrgul dela Reteag, în comitatul Solnoc-Dobeca, ce cade în ḑilele de 26, 27 şi 28 Septemvre st. n., pentru anul acesta s'a amânat pe ḑilele de 29, 30 Septemvre şi 1 Octomvre st. n.

—o—

O nuntă în doliu. Un funcţionar dela tribunalul din Francfurt, cu numele Augustin Ernest, s'a cununat în 19 a lunei acesteia cu tinĕra fiică a unei familii fruntaşe. După cununiă, óspeţii, re'ntorşĭ dela biserică, se aşeḑară la masă. In timpul mesei însĕ mirele părăsi masa şi eşi, pe cuvênt, că are ceva de lucru. El merse de-adreptul la un otel şi acolo îşĭ trase un glonţ, care-l rĕsturnă mort la pămênt. Nuntaşii aşteptară mereu sĕ se re'ntórcă mirele şi abia nóptea târḑiu aflară de tragica sinucidere. Pricina sinuciderei a rĕmas necunoscută.

—o—

Bicicliştii din Braşov nu vor merge la Bran, cum fusese plănuit, ci vor face mâne, Duminecă d. a. la 3 óre o escursiune la Zizin. Loc de întrunire: cafeneaua Erdélyi. Óspeţii sunt bine vĕḑuţĭ. Lunĭ, în 26 la $7^1/_2$ óre séra, se va ţine o adunare generală estra-ordinară a bicicliştilor, în restaurantul Fleischer, unde se va discuta asupra statorirei participărei la alergarea, ce se va arangia cu începutul lui Septemvre.

—o—

Din buletinul statistic al oraşului Bucuresci pe luna lui Iunie estragem următórele date interesante: Populaţia oraşului 232,000 locuitorĭ. Nascerĭ: legitimĭ 293 băeţĭ şi 248 fete; nelegitimĭ 54 băeţĭ şi 54 fete, găsiţĭ: 3 fete şi 2 băeţĭ. După religiă: 475 ortodocşĭ şi 100 israeliţĭ. Morţĭ: 268 bărbaţĭ şi 213 femei. După religiă: 391 ortodoxĭ şi 54 israeliţĭ. Căsĕtoriţĭ: 127 părechĭ, dintre carĭ 59 ortodoxĭ şi 37 israeliţĭ. Despărţirĭ: 13. Adăpostiţĭ la asilul de nópte 512 persóne. La ospĕtăria comunală au mâncat 5742. Prostituate în Capitală 392(?).

—o—

Concerte. Musica orăşenéscă va concerta mâne séră, Duminecă, în grădina dela otel „Nr. I". Inceputul la $7^1/_2$. — Aceeaşĭ musică, *la dorinţa unuĭ domn din Bucurescĭ*, va concerta Marţĭ séra în grădina otelului „Pomul verde". Inceputul tot la $7^1/_2$ óre. Intrarea 30 cr.

Către corurile vocale şi părtinitorii lor. Suntem rugaţĭ a publica următorul apel: Pentru a sĕ pot plăti încai anticipaţia din cheltuelile, ce le am cu tipărirea liturgiei, fac apel de prenumĕraţiă cu termin până la 1 Septemvre st. v. a. c. Până la acest termin, acei P. T. Domnĭ, orĭ Reuniunĭ de musică, carĭ ar voi sĕ procure acest op. sunt rugaţĭ a trimite la adresa subscrisului preţul de 4 fl. plus 10 crucerĭ porto postal. După espirarea terminului de sus, opul va costa mai mult, şi adecă 5 fl.

Ca o mică orientare pentru cei interesaţĭ, comunic următórele: *Liturgia e compusă pentru cor bărbătesc*, şi e unica liturgiă completă la noi Românii. In ea sunt puse ca apendice şi imnurile, carĭ se cântă la unele sĕrbătorĭ marĭ, ca d. e. *„Pentru rugăciunile"*, — *„Mântuesce-ne"*, — *„Carĭ (Câţĭ) în Christos"*, — etc. — Am căutat întru cât s'a putut sĕ nu fac greutate nicĭ coriştilor, dér nicĭ dirigentului. Am ţinut apoi cont şi de publicul auditoriu: *ea* este melodică şi investită cu o armoniă dulce.

Lugoş (Ungaria), 10 (22) August 1895.

Ioan Vidu,
învĕţător.

Sfinţire de biserică.

Poporul român din Bistriţa, încă în anul trecut, a cumpărat cu grele jertfe imposanta biserică a ordului minoriţilor din loc.

Terminându-se lucrările de renovare, mai resiéză actul **sfinţirei**, spre a cărui sĕvirşire s'a statorit **ḑiua de 8 Septemvre n. a. c.**

Comitetul aranjator invită şi pe acéstă cale p. t. public românesc la actul solemn al sfinţirei şi la festivităţile ce se vor aranja cu acea ocasiune.

Programul:

1. **In 7 Septemvre,** la sosirea trenurilor: 10 şi 12 óre din ḑi şi 7 óre séra, *primirea şi încuartirarea* óspeţilor.
2. Séra la 6 óre: *Inseratul şi Litia.*
3. Dela 8 óre: *séra de cunoscinţă* în hotelul Brătianu.
4. **In 8 Septemvre** diminéţa la 7 óre se încep *funcţiunile bisericescĭ*, după programul special, făcut spre acest scop. Cântările, în decursul mesei, le va esecuta corul nou înfiinţatei reuniunĭ de cântărĭ din loc.
5. La 2 óre d. am.: *banchet.*
6. La 8 óre séra: *bal şi petrecere poporală*, în localităţĭ deosebite.

Pentru primirea şi încuartirarea óspeţilor s'a constituit un comitet.

P. T. óspeţĭ, doritorĭ a participa la aceste festivităţĭ, sunt rugaţĭ a se însinua la d-l George *Curteanu*, secretarul institutului „Bistriţana", ér la sosire către oricarĭ membru din comitetul de primire, carĭ vor purta insignii.

Óspeţii, carĭ voesc sĕ participe la banchet, sunt rugaţĭ a se însinua la comitetul

---

pădurea cea verde dela capĕtul împĕrăţiei tale şi va bea apă dintr'însul.

Impĕratul trezindu-se din somn şi-a însemnat fórte bine cuvintele babei, şi cum s'a zărit de ḑiuă s'a dus de i-lea spus din fir în pĕr împĕrătesei.

Gherghina, sĕ-l fi prins pe Dumneḑeu de un picior, nu s'ar fi bucurat aşa de tare ca acuma, când a auḑit ceea ce i-a spus împĕratul; şi fără a pierde mult timp în zadar s'a pornit şi s'a dus la părĕul din pădurea cea verde şi a bĕut apă dintr'însul.

Nu mult timp după acésta, étă că împĕrătésa Gherghina şi-a vĕḑut visul cu ochii.... a născut adecă o copilă fórte frumósă.

Copila acésta crescea într'o ḑi ca alta într'un an, éră într'un an ca alta în ḑece anĭ... Cine o vedea aḑĭ, mâine n'o mai cunoscea, căcĭ cu cât crescea mai mare, cu atâta se făcea mai voinică şi mai frumósă.

După-ce a crescut acuma copila acésta mare şi a devenit fată în flóre, a început a eşi în tótă diminéţa şi séra la preumblare, ca sĕ privéscă rĕsăritul şi apusul Sórelui.

Eşind ea aşa în mai multe dăţĭ şi privind óre întregĭ cum rĕsare şi apune Sórele, aşa de tare i-a plăcut acesta, că în urma urmelor s'a îndrăgit de dênsul.

După-ce s'a îndrăgit, nu mai era nicĭ o plăcere pentru ea pe acest pămênt, şi prin urmare într'o bună diminéţă işĭ propuse sĕ călĕtoréscă spre Sóre, sĕ afle palatul lui şi apoi cât va fi şi a trăi, sĕ nu se mai despărţéscă de dênsul.

Ca o copilă bună a spus acéstă dorinţă a sa şi maicii sale. Dér maică-sa n'a voit s'o lase nicăirĭ. Ea a spus apoi şi împĕratului dorinţa sa, dér nicĭ el n'a voit s'o lase nicăirĭ sĕ se ducă, pentru-că amêndoi o iubeau fórte tare, şi nu sciau, ce ar fi făcut de scârbă, décă unica lor fiică i-ar fi părăsit şi s'ar fi dus cine scie unde.

Copila de supĕrare, că părinţii sĕi nu vor s'o lase, a început a se usca şi în vr'o câte-va ḑile aşa de tare a slăbit, că de abia se putea urni din loc.

Vĕḑênd acésta împĕratul, şi-a călcat pe inimă, i-a dat bine-cuvêntarea părintéscă şi tóte celelalte trebuinciose de drum, şi apoi a lăsat'o sĕ se ducă în trébă-şĭ.

Copila luându-şĭ acuma rĕmas bun dela părinţii sĕi, s'a pornit spre rĕsărit şi s'a dus, s'a dus un timp îndelungat, până ce a ajuns la o apă fórte mare, ce curgea fórte repede.

Ce sĕ facă ea acuma?... cum sĕ trécă ea apa acésta? căcĭ pod peste dênsa nu era, şi a înota nu scia, şi măcar de-ar fi sciut, era peste putinţă s'o trécă d'a înotul, căcĭ era fórte mare.

Bine însĕ, că pe când sta ea aşa, bătêndu-şĭ capul ce e de făcut?.... vede, că ese din apă o fată fórte frumósă îmbrăcată tot în alb, care îi ḑise:

— Tu îţĭ vei ajunge scopul tĕu, dér lung timp acolo nu-ţĭ este îngăduit sĕ stai... Multă plăcere nu vei gusta!

Şi cum rosti fata cea frumósă cuvintele acestea, îndată s'a făcut un pod peste apa cea mare, pe care a trecut fata de împĕrat de cealaltă parte.

După-ce a trecut acuma fata de împĕrat apa acesa, a călĕtorit éră-şĭ mai departe şi s'a dus, s'a tot dus, până ce-a ajuns la o babă bĕtrână, care păscea un cârd de gâsce.

Baba curiósă, ca tóte babele, cum a vĕḑut'o îndată a întrebat'o de unde vine şi în cătrău sĕ duce?

Fata împĕratului, rĕspunḑêndu-i, i-a istorisit tóte din fir în pĕr: cum şi ce fel?.... de unde vine şi în cătrău sĕ duce...

— Eu, draga mătuşei, — ḑise mai departe baba — pot sĕ-ţĭ scurtez fórte mult calea.

— Décă mi-ai scurta-o mătuşică, mare bine mi-ai mai face, şi Dómne! cum ţi-aşĭ mai mulţumi pentru fapta dumitale!

Baba măgulită prin cuvintele fetei, îi dădu în mâna dréptă un pomişor, ér în mâna stângă un inel fórte mic şi îi ḑise sĕ facă cruce cu pomişorul, că apoi îndată va vedea, ce se va întêmpla cu dênsa.

Fata o ascultă, face cruce cu pomişorul şi.... ce sĕ vadă?... vede, că de-odată se ridică în aer şi cine-va o duce pe sus, dér cine-o duce nu scie.

Aşa se duse ea prin aer, pare, că ar fi fost de cine-va vrăjită a călări pe-o prăjină de alun, şi cât a-i clipi din ochĭ ajunse dinaintea palatului Sórelui.

Pe dinaintea palatului acestuia curgea un rîu limpede, ca lacrima.

Spre a trece peste rîul acesta, orĭ şi cine ar fi fost acela, care ar fi voit sĕ

aranjator până cel mult în *8 Septemvre la 8 óre diminéța.*

Dăruirĭ marinimóse în *favorul bisericii* se vor primi cu mulțumită și se vor chita pe cale ḑiaristică.

Rugându-ne din nou cătră P. T. public românesc să nu pregete a ne onora cu presența în număr cât de mare și a da prin asta avênt nisuințelor nóstre românescĭ, — suntem

Cu distinsă stimă:
Comitetul aranjator.

Scirĭ telegrafice.

Sofia, 24 August. Redactorul ḑiarului bulgar *„Svoboda"*, care a acusat pe principele Ferdinand, că el ar fi urḑitorul moral al asasinărei lui *Stambulow*, a fost *osêndit la doi anĭ temniță.*

Petrecerĭ.

Junimea română din Ecica învită la festivitate și la concert împreunat cu joc și cu petrecerea românéscă, ce se arangiéză în Ecica-română din incidentul adunării generale a reuniunei învĕțătorilor ort. rom. din despărțĕmêntul Banat-Comlosiului, la 15/27 August 1895, în ḑiua „Sântei Mării". Concertul se arangiéză în favorul scólei pentru procurarea rechisitelor trebuinciose la învĕțămênt. Intrarea: de persónă 50 cr. Suprasolvirĭ se vor chita prin ḑiare.

Programul 1) Marțĭ la 6 óre dim. serviciul s. Utrenii. 2) La 8 óre celebrarea dumneḑeescei Liturgii împreunate cu chemarea Duhului sfânt. 3) La 11 óre ședința reuniunei învĕțătorescĭ în edificiul scolar. 4) La 3 óre d. a. se începe „jocul mare" arangiat de junime „La cruce" în piéța bisericei, la care se va dansa; „Hora", „Pe picior", „Ardeleana", „Călușarul" și „Bătuta". 5) Precis la 8 óre séra concertul în sala mare a berăriei domeniale, dat de corul vocal, cu urmĕtorul program:

„Ḑis-au badea" și „Stăncuța" cântece poporale, de G. Musicescu; Declamațiune: „Prunele țiganului" anecdotă de I. Cândea; „Frunḑa verde frunḑuliță" și „Nușca" — „Pe picior," — cântece poporale, de Valeriu Magdu; Declamațiune: „Lună orĭ sóre", anecdotă de Th. D. Speranță; „Spusu-mi-a frunḑa de vie", cântec pop. de I. Vidu; „Frunḑă verde pălămidă", cântec pop., de G. Musicescu.

Intre punctele concertului, musica va cânta piese românescĭ, ér după producțiune urméză dansul, care se începe cu „Hora". La pausă se va juca „Călușarul" și „Bătuta."

6) Pe Miercurĭ, după terminarea lucrărilor Reuniunei, e proiectată o escursiune cu luntrea „la Bara", un lac în rîtul din apropiere, unde se va servi la o masă comună pesce próspet.

Fără privire la vreme, bună órĭ rea, programul se va esecuta întocmai.

ECONOMIA.

Poporul nostru și tovărășiile de împrumut.

Cine nu scie cu ce camete marĭ se puteau face mai înainte împrumuturile de banĭ; cine nu scie, că și așa cu interese marĭ abia găseai ici-colea câte un bogătan mare, dela care să poțĭ împrumuta; cine nu scie, că pe la sate, ba chiar și pe la orașe, până astăḑĭ mai sunt cămătarĭ streinĭ, carĭ dau banĭ împrumut cu interese dela 24—120%? Deși legea nu le iértă acésta, ei totu-șĭ o sciu ocoli, adăogênd și interesele la capital. Cine nu scie apoi, câte averĭ românescĭ au trecut pe calea acésta în mânile străinilor? — De aceea înființarea institutelor românescĭ de credit și economii prin centrele mai însĕmnate a fost întêmpinată pretutindenea, ca cea mai folositóre îmbunătățire pe terenul economic.

Dér cine nu scie, ce elemente naturale folositóre sunt și apa și focul, când ele pot să aducă omenimei folos și îndestulare, și éră-șĭ ce rĕu pot face aceste elemente, când vin ca o năpaste peste capul ei. Așa se întêmplă de multe-orĭ și cu împrumuturile de banĭ, décă nu se intrebuințéză cu cap și înțelepțesce.

'Mĭ aduc aminte, că cu ocasiunea înființărei unui institut de credit strein, mai mulțĭ agențĭ cutreerau satele, îndemnând pe ómenĭ, ca să facă împrumuturĭ, carĭ să pot plăti fórte ușor în rate anuale, de odată cu interesele. Cei lesne creḑĕtorĭ au fost sedușĭ, făcênd împrumuturĭ, de carĭ póte ei atuncĭ nicĭ nu aveau trebuință, risipind banii pe mâncărĭ, bĕuturĭ, vestminte și alte lucrurĭ de nimic. Când a venit apoi timpul plătirii intereselor și din capital, cei mai mulțĭ și-au deschis ochii, că nu aveau pe ce face ratele, dér atuncĭ a fost pré târḑiu.

Negreșit, că împrumuturile făcute ast-fel sunt întocmai potopului séu focului, carĭ vin pe neașteptate, ca un biciu al lui Dumneḑeu.

Imprumuturile de banĭ trebue să se intrebuințeze ast-fel, ca împrumutătorul tot-déuna să fiă în stare a plăti ușor interesele și capitalul, fără a simțĭ greutatea lor. Acésta se póte face numai atuncĭ, când banii împrumutațĭ se prefac în pămênturĭ, bucate séu vite mai mĕrunte, precum: oi, vițel, porcĭ și altele, din carĭ orĭ și când se póte rupe câte ceva pentru plătitul împrumutului.

De când s'au înființat institutele nóstre românescĭ de banĭ, mulțĭ din ómenii noștrii au dat înainte în cele materiale, unii înființând câte-o mică prăvăliă de mĕrunțișurĭ la sate, alții încercându-șĭ norocul cu crescerea și îngrășarea porcilor, alțiĭ cumpĕrând peste vară ori la câmp și tómna vêndêndu-le de botoșit (măcelărit), alții éră-șĭ cumpĕrând pămênturĭ, séu făcênd alte îmbunătățirĭ economice: case, grajdurĭ, șurĭ și altele, apoi unii éră-șĭ, ca arêndașĭ, cârciumarĭ, neguțătorĭ, meseriașĭ și altele.

Și tocmai înaintarea acésta, ce o face poporul nostru nu numai la sate, ci și pe la orașe, cucerind ḑi de ḑi tot mai mult teren, ca meseriașĭ, neguțătorĭ și funcționarĭ pe la institutele nóstre românescĭ, a fost și este privită cu ochĭ rĕi de cătră aceia, carĭ ar voi ca noi să rĕmânem tot în starea ticălósă de mai înainte și numai ei să înainteze, — ba i-a făcut să născocéscă în timpul din urmă nisce tovărĕșii nouĕ pentru împrumuturile de banĭ.

Vĕḑênd adecă, că institutelor nóstre românescĭ le merge bine și se sporesc din ḑi în ḑi, ér poporul încă se ține strîns de ele, voitorii noștri de rĕu și-au ḑis: „Haideți să scótem poporul românesc de sub influința băncilor lui și să-i dăm noi banĭ mai eftinĭ".

Inceputul s'a făcut, după cum am cetit în „Gazeta Transilvaniei", prin mai multe comune din partea „băncei centrale de credit" din Budapesta, care înființéză pe timp de câte 10—50 anĭ însoțirĭ (tovărășii) de credit după sistemul Raiffeisen, carĭ s'au dovedit a fi fórte bune pentru poporul țĕran, și pe carĭ conlocuitorii noștri Sașĭ le-au și introdus pe unele locurĭ.

Tovărĕșiile numite au fost născocite în Germania, unde se ḑice, că au cuprins un teren atât de mare, încât mai nu este comună, în care să nu fiă înființate; ele se înființéză și susțin cu ajutorul membrilor, carĭ se înscriu și plătesc taxa fundamentală la ele.

Tovărĕșiile acestea au un scop atât de frumos, încât cu drept cuvênt se póte ḑice, că ele au o influință mai mare și decât institutele de credit și economii, de óre-ce dela membrii ei se cere anume, ca să fiă ómenĭ harnicĭ și de omenia, carĭ condușĭ și de iubirea deapropelui lor, pot să-i vină acestuia într'ajutor. Prin urmare dela început sunt eschișĭ din aceste însoțirĭ ómenii stricațĭ și de nimic.

Fondul acestor însoțirĭ se întemeéză prin subscrierea unei taxe de 10 fl., care séu să plătesce odată, séu în rate lunarĭ de câte 1 fl., séu în rate săptĕmânale. Nimenĭ nu póte subscrie mai mult ca o taxă, prin urmare toțĭ membrii au voturĭ și drepturĭ egale, cel bogat, ca și cel sĕrac. Fiă-care membru al însoțirei trebue să fiă maiorean și să aibă și proprietate nemișcătóre în comună pe numele sĕu. Acésta se recere pentru aceea, ca atuncĭ când însoțirea ar avé lipsă de împrumuturĭ mai marĭ de banĭ, să aibă cu ce garanta.

Membri tovărĕșiei garantéză cu toții unul pentru altul (in solidum) pentru împrumuturile, ce le fac, carĭ éră-șĭ se dau de comun numai membrilor. Dobânda banilor depușĭ nu póte să fiă mai mare, ca interesele, ce se plătesc după banii împrumutațĭ.

Imprumuturile se dau pe timp dela 1—10 anĭ, carĭ apoi se pot replăti ca și la băncile centrale, carĭ ar trebui să lucre chiar și ele pentru înființarea acelor tovărĕșii, de óre-ce acestea lucrând cu banĭ mai puținĭ, nu le pot face nicĭ o concurență, ci mai mult le sprijinesc, asigurând banii dațĭ împrumut.

Să ḑicem pentru pildă, că în fiă-care comună s'ar afla 50—100 locuitorĭ gata de a-se face membrii tovărĕșiei, plătind taxa fundamentală de 10 fl. Proprietatea nemișcătóre a acestora ar mai avé de sigur un preț dela 100—500 fl., prin urmare s'ar puté face împrumuturĭ de ḑecĭ de mii florinĭ. Afară de acésta s'ar mai puté depune banii fondurilor bisericescĭ și școlare, precum și ai altor instituțiunĭ spre păstrare, séu chiar și ai singuraticilor locuitorĭ, cărora le prisosesc.

Afară de cassarul tovărĕșiei, care îngrijesce de banii și hârtiile ei de valóre, fiă-care membru al direcțiunei trebue să servéscă de ciuste. Cu venitul curat, ce rĕmâne în fiăcare an, se pot procura unelte de economiă, cu carĭ să se pótă folosi toțĭ membrii tovĕrășiei.

După trecerea timpului, pentru care tovărĕșia a fost întemeiată, ea se póte și desființa, împărțêndu-se taxele și venitul lor între membrii ei, séu se mai póte prelungi pe un nou period de anĭ.

Partea cea mai mare dintre fruntașii poporului nostru a fost prea dedată până acum a trage fiă-care jarul tot numai la óla sa, lăsând pe a vecinului fără jar în cenușă numai; pe viitor însĕ va trebui să-l mai împingă cât de puțin și la a vecinului, décă vor voi, ca să mai aibă și ei de unde trage, și acésta se va puté face numai înființând tovărĕșiile de felul celor amintite aci.

Din cele spuse pe scurt până aci, se póte vedé, de ce însĕmnătate mare sunt tovărĕșiile numite pentru poporul nostru, și pentru ce se îmbulzesc cei nechiămațĭ, ca să-i vină, veḑĭ Dómne, „într'ajutor"; ei nutresc cugete ascunse sperând, că cu acelea vor puté subjuga materialicesce poporul nostru, ca apoi cu atât mai ușor să-l pótă subjuga și moralicesce.

Fruntașii noștri cu dare de mână și cu tragere de inimă dela sate ar lucra fórte înțelepțesce, când ar înființa și asemenea tovărĕșii pe unde se póte, ér pe unde nu, cel puțin să feréscă poporul, ca să nu cadă în cursa vênătorilor după interese străine.

---

trécă, trebuia să plătéscă un argint, or de nu rĕtăcea un an întreg prin lume.

Călĕtórea nóstră, ca să nu mai umble rătăcind prin lume, luă inelul ce l'a fost căpĕtat dela baba cea bĕtrână, și i-l dete moșnégului, ca s'o trécă de cea parte.

Bĕtrânul, luând inelul, a trecut'o de cea parte de rîu, fără să mai întindă multă vorbă cu dênsa.

Acum a sosit ea la pórta palatului séu a curței, prin care a întrat încetul în ogradă și de aicea s'a dus apoi la ușa curței.

Lângă ușa curței se afla un câne fórte mare cu douĕ capete. Cânele acesta cum a zărit'o déuna a început fórte tare a lătra și a-se da la dênsa, numai, numai s'o apuce în dințĭ.

Mama Sórelui, căcĭ Sórele avea o mamă fórte bĕtrână, și palatul acesta era palatul Sórelui, decĭ mama Sórelui, cum auḑi cânele cel cu douĕ capete lătrând, a eșit afară și cum a vĕḑut pe călĕtórea nóstră a întrebat'o mâniósă:

— Pe cine cauțĭ tu aicĭ și ce vrei?

Călĕtórea nóstră nesciind cine e bĕtrâna, care a întrebat'o așa de rĕstit, și ce are să se întêmple, décă i-a spune ceea ce i-a spus, póte că i-ar fi rĕspuns cum ar fi trebuit să-i rĕspundă. Așa însĕ, în nevinovăția sa, nesciind ce e prefăcătoria și minciuna, și cât de bine pot să-țĭ prindă și acestea câte odată, ḑise bĕtrânei:

— Eu caut pe mult iubitul și doritul meu Sóre, după care mult timp am alergat și numai acuma am putut ajunge la palatul lui!.....

Auḑênd mama Sórelui aceste cuvinte, s'a făcut foc de mâniă și a început a o blĕstĕma ḑicênd:

— Blĕstĕmată să fii tu, că ai îndrăsnit a veni până aicĭ să amăgescĭ cu frumusețea ta pe fiul meu!.... In paserе să te prefacĭ, și în tótă ḑiua să sborĭ spre cer!....

Și într'adevĕr, că îndată ce a rostit baba cuvintele acestea, tinĕra copilă, mai nainte de a da ochii cu iubitul sĕu, mai nainte de-a apuca măcar a-i spune cât de tare îl iubesce, s'a prefăcut într'o pasĕre mică, pe care ómenii o numesc Ciocârliă, și care de atuncĭ și până în ḑiua de astăḑĭ tot-déuna, când e frumos și senin afară, se înaltă cântând spre cer spre iubitul sĕu.

Acestea sunt legendele Ciocârliei, carĭ le-am putut aduna până acuma.

Dér Românii nu le au numai pe acestea, ci ei mai istorisesc încă și altele despre acéstă pasĕruică.

Așa ḑic ei, că atuncĭ când Ciocârlia sbóră fórte de diminéță și fórte sus în aer, însemnéză, că în acea ḑi nu va ploua de fel.

Éră când se sue în sus și când se scobóră în jos spun, că ea ar cânta:

Turtit, turtit, turtit, turtit,
La Dumneḑeu m'am suit,
Dumneḑeu cum m'a zărit
De un picior m'a apucat,
In aer m'a scuturat
Și de pămênt m'a isbit!
Turtit, turtit, turtit, turtit!

Și când rostesce „m'a isbit", atuncĭ sfîrșind cântecul, se lasă în jos, ca o săgétă și se ascunde pe suprafața pămêntului.

Ce se atinge de reîntórcerea Ciocârliilor din țĕrile calde, spun Românii, că ele se întorc îndecomun pe la „Baba Dochia" și de atuncĭ începe apei a se înălța cătră cer și a cânta.

Şi acésta sĕ-o facă cu atâta mai vêrtos, cu cât avem dovedĭ, că poporul nostru pe la unele institute strĕine este şicanat, batjocorit şi insultat cu cele mai murdare epitete. Sĕ nu mai suferim déră, că chiar cu banii noştri sĕ fim tractaţĭ, ca un popor de heloţĭ.

I. Georgescu.

HIGIENA.

Nebunia.

III.

Medicul frances M. Legrain a scris anul trecut o carte, în care spune, că dênsul s'a străduit sĕ vadă, ce sórte pot avé urmaşii beţivilor. A luat mai întâiu 508 de inşĭ, micĭ şi marĭ, femei şi bărbaţĭ, carĭ toţĭ au avut părinţĭ beţivĭ. Toţĭ împreună formau 215 familii.

Nicĭ una dintre aceste familii nu era fericită. Membrii familielor toţĭ sufereau în mĕsură mai mare séu mai mică, când de-o bólă, când de alta. Dintre copii mare parte s'au stîns încă de micĭ, pentru-că s'au născut prea slabĭ şi fără viéţă în ei. Minte ageră la nicĭ unul, ci unii erau prea uitucĭ, alţii greoi pentru orĭ-ce învĕţătură, alţii chiar năucĭ. In sînul celor 215 familii nu mai puţin ca 68 de inşĭ au avut de-a suferi în viéţa lor de bóla aşa numită *epilepsie* (călcătură, stropşală), 8 inşĭ de alte bóle grele de-asemenea fel, 108 ajunseră cei mai marĭ beţivĭ, asemenea părinţilor lor, 106 şi-au petrecut o parte din dilele vieţei în casa de nebunĭ, 32 de familii erau atacate de bóla uscată (hectică, tuberculosă).

Cu un cuvênt, urmaşii beţivilor plătesc cu perderea sănĕtăţii trupescĭ şi sufletescĭ pĕcatele părinţilor lor. Din părinţĭ beţivĭ se nasc în totdéuna copii cu năravurĭ rele, cu pofte neînfrânate, cu dorinţe multe şi nechibzuite. In viéţă aceştĭ nenorociţĭ nu pot ţiné pept cu multele ispite, ce se ivesc în calea unui muritor, ci patimele îi copleşesc şi-l duc la perdare.

Am vorbit aicĭ de primii urmaşĭ ai beţivilor, adecă de copiiĭ lor. Sĕ vedem acum, ce se întêmplă cu generaţiunea următóre, adecă cu nepoţii.

Tot iscusitul medic frances Legrain a făcut un studiu şi cu generaţiunea acésta. El a luat 98 familii, ai căror nu numai părinţii, ci şi moşii lor au fost beţivĭ. Aicĭ nenorocirile sunt grozave. Tîmpirea minţii se observă la toţĭ în mĕsură mult mai mare, ca la cei dintâiu; unii au rĕmas până la bĕtrâneţe cu minte de copil, alţii au devenit cu desĕvîrşire năucĭ, nicĭ unul dintre ei însĕ nu mai era în stare de-a învĕţa carte. Dintre 98 de familii, la 40 s'a ivit îngrozitórea bólă a epilepsiei, ér numĕrul celor, carĭ au nebunit, s'a înmulţit grozav, aşa că dintre 33 familii, nu mai puţin ca 23 au avut membri, carĭ şi-au petrecut o parte a vieţei în casa de nebunĭ, ér dintre aceştia 9 inşĭ s'au sinucis. Moralitatea şi frica de Dumnedeu se perde cu totul la aceştĭ nenorociţĭ; ei au o fire sĕlbatică, sunt periculoşĭ pentru societate, fără-delegile şi crimele se înmulţesc; beţia cea mai scârbósă, destrênul sexual, junghiările şi asasinările aruncă pe cei mai mulţĭ membri ai acestor 98 familii în temniţe, în casele de nebunĭ, orĭ la ştreng.

Sĕ mergem acum la generaţiunea a treia, despre care mai puţine avem de-a vorbi: Cele 98 familii au dat nascere cu totul numai la 17 copii. Dintre aceştia; 3 sunt scrofuloşĭ şi fórte debilĭ, 2 sunt epilepticĭ (cu stropşélă), 2 sunt histericĭ, 4 au avut bóla copiilor (fras) până când s'au făcut marĭ, 1 arde mereu de dorul după bĕutură, este rĕutăcios şi fură, 1 este prăpădit, sdrobesce tot ce-i stă înainte, se mansturbéză şi vagabundéză, s'a fost atins de bóla bĕutorilor (meningita). La toţĭ le lipsesce o dógă, cum dice Românul, fiind séu furioşĭ, séu tîmpiţĭ cu totul la minte. Nicĭ unul dintre ei însĕ n'ajunge la vêrsta că sĕtoriei, căcĭ se prăpădesc de tinerĭ.

Cu asta s'a isprăvit istoria celor 215 familii beţive. In loc de-a se înmulţi, ele au lăsat după sine, în generaţiunea a doua, numai 98 familii, ér dela acestea au rĕmas în generaţiunea a treia numai 17 copii, cu carĭ s'a stîns viţa lor.

Acum judece orĭ şi cine, décă nu este bĕutura un ucigaş al omenimei. Ea degeneréză şi duce la neputinţă mai întâiu pe om, dela acesta trece la familiă, ér de aicĭ se lăţesc în familiă. Aşa se prăpădesc popórele, carĭ au cădut în lanţurile acestui demon ucigaş.

Ni-ar da pré mult de lucru, décă am încerca sĕ arătăm influinţa bĕuturei asupra sinuciderilor şi a crimelor. Ne mărginim a spune, că în Englitera din 90,963 osîndiţĭ, 50,000 au ajuns la osîndă din causa beţiei lor, orĭ a părinţilor lor. In acéstă ţéră, la anul 1893 au fost condamnate la închisóre 142,725 persóne din causa beţiei.

De-altmintrelea e lucru sciut, că beţia părinţilor e una din causele de căpeteniă a criminalităţii la copii. Morel arată o familiă compusă din 5 persóne, ai căror părinţĭ erau amêndoi beţivĭ. Una dintre aceste persóne s'a sinucis, alta era nebună, alta fără judecată, ér două ajunseseră la temniţă pentru crime.

Dintre 538 osîndiţĭ, câţĭ se aflau în primăvara acestui an în închisorile dela Craiova şi Bucoveţ, d-l Dr. Mileticiu a găsit, că 105 erau dedaţĭ beţiei, ér 99 au moştenit urmările beţiei dela părinţii lor. Va sĕ dică şi aicĭ aprópe jumĕtate dintre osêndiţĭ au ajuns la temniţă din causa beţiei.

Prin acestea credem a fi arătat, că alcoholismul este cea mai de căpeteniă causă a nebuniei şi a fiicelor acesteia: fără delegĭ, crime, sinuciderĭ etc.

Literatură.

Prin librăria diecesană din Caransebeş se pot procura: **Istorióre biblice** pentru elevii şcólelor poporale de *Dr. Petru Barbu.* Caransebes 1895. Preţul 12 cr. — **Catechismul** religiunei ortodoxe-rĕsăritene pentru şcólele poporale, de *Dr. Petru Barbu.* Caransebeş 1893. Preţul 20 cr. Aprobat de Ven. Consistorii din Arad şi Caransebeş. — Totodată se anunţă, că se află sub tipar: **Preparaţiunĭ la Istoriórele biblice,** după principiile herbarţiane. — Domnilor învĕţătorĭ, respective Caticheţĭ, la cererea proprie, li-se trimite gratuit câte-un esemplar din *Istoriórele bibblice* cu o *preparaţiune.*

*

Doine şi strigăturĭ din Ardeal, date la ivélă de *Dr. Ión Urban Jarnik* şi *Andreiu Bârseanu.* Acesta este titlul uneia dintre cele mai bogate şi mai bune colecţiunĭ de poesii poporale ardelenescĭ, Tipografia A. Mureşianu Braşov. Conţine 431 pagine, cu mulţime de doine de dragoste, de dor şi jele, de mustrărĭ şi blăstĕmurĭ, doine haiducescĭ, de-ale cătăniei, apoi strigăturĭ bĕtrânescĭ şi colinde. Cartea e însoţită de-o prefaţă de d-l Andreiu Bârseanu, în care se arată, că buna primire, de care s'a bucurat acéstă carte la 1885, când s'a publicat prima ediţiune, a îndemnat pe d-l librar din Braşov, *Nicolae Ciurcu,* sĕ scótă acéstă a doua ediţiune, anume întocmită pentru popor. Costă un esemplar numai 75 cr. De vêndare la librăria editóre *Ciurcu* în Braşov şi la celelalte librării.

In editura librăriei *E. Zeidner* din Braşov a apărut: **Carte de cetire** pentru anii din urmă ai şcólelor poporale şi de repetiţiune, lucrată de *Domeţiu Dogariu,* învĕţător dirigent în Satulung (Săcele) şi *Nicolau Pilţia,* profesor la gimnasiul român din Braşov. — Este una dintre cele mai bogate cărţĭ de cetire, se estinde pe 424 pagine, cuprindênd 231 bucăţĭ de cetire parte în prosă, parte în poesiă. Costă un esemplar broşat. 70 cr., ér legat 85.

*

In tipografia „A. Mureşianu" din Braşov a apărut: **Povestirĭ economice** despre grădinărit, economia câmpului, vierit şi pădurit ' de *Ioan Georgescu.* O carte fórte folositóre pentru plugarĭ, scrisă în stil uşor de priceput. Cartea are 136 pag. şi costă 25 cr. De vêndare la tipografia A. Mureşianu" în Braşov, şi la autorul în Scorei (p. u. Alsó-Porumbák.

MULTE ŞI DE TOATE.

Décă calul ar puté sĕ vorbéscă.

Décă calul ar puté sĕ vorbéscă, étă ce ar dice:

Când este un frig de Siberia, nu mĕ legaţĭ de un par séu de orĭ-ce alt obiect de fer, căcĭ lungimea funiei 'mĭ este de lipsă.

Nu mĕ lăsaţĭ nóptea legat acolo, unde pământul este rĕu pentru culcat, căcĭ nefiind liber nu pot sĕ-mĭ aleg locul de durmit.

Nu mĕ siliţĭ sĕ mănânc mai multă sare decât vréu, căcĭ eu sciu mai bine, ca orĭ-cine cât îmĭ trebue.

Nu credeţĭ, că mĕ grăbesc fiind lovit cu biciul şi că nu obosesc; voi aţĭ tremura tot aşa ca şi mine, décă v'ar constrînge la ceva prin loviturĭ de biciu.

Sĕ nu vĕ gândiţĭ, că décă sunt cal pot mânca tot felul de erburĭ.

Nu mĕ loviţĭ cu biciul, pentru-că mi-a fost frică de ceva pe drum, căcĭ cu altă ocasiune îmĭ voi aduce aminte de bătae şi póte sĕ vi-se întêmple ceva rĕu.

Nu mĕ luaţĭ la trap urcând o córstă, căcĭ trebue sĕ urc cu mine căruţa împreună cu voi: încercaţĭ şi voi de a urca o córstă în fugă şi fiind împovĕraţĭ cu o sarcină grea.

Nu mĕ lăsaţĭ într'un grajd întunecos, căci, când mĕ veţĭ scóte afară, lumina îmĭ va face rĕu la ochĭ, mai cu sémă când pământul este acoperit cu zăpadă.

Nu diceţĭ ho (stăi) în orĭ-ce moment, diceţĭ-mĭ sĕ opresc numai, când trebue şi învĕţaţi-mĕ s'o fac la primul cuvênt, căcĭ décă se întêmplă, ca hăţurile sĕ se rupă, nu veţĭ regreta póte de a mĕ fi învĕţat sĕ mĕ opresc după vorbă.

Nu-mĭ daţĭ sĕ beau apă cu ghiaţă, nu-mĭ puneţĭ în gură zăbala rece; încăldiţi-o, ţinênd-o aprópe un minut lipită de corpul meu.

Nu mĕ puneţĭ sĕ merg la trap coborînd o córstă repede, căcĭ décă s'ar rupe ceva, aşĭ puté la rêndul meu sĕ vĕ fac, ca sĕ vĕ rupeţĭ gâtul.

Nu-mĭ puneţĭ frâurĭ cu ochelarĭ, care sĕ-mĭ facă rĕu la cap, séu sĕ mĕ împedece de-a vedé înainte.

Nu fiţĭ negligenţĭ cu întreţinerea hamurilor mele, neraparându-le de cât atuncĭ când vedeţĭ, că mĭ-au făcut rănĭ durerose.

Nu mĕ împrumutaţĭ unui zăpăcit, care este mai puţin deştept ca mine.

Nu uitaţĭ, că este scris într'o carte veche amică a tutulor apăsaţilor:

„Omul drept este milos chiar cu animalul sĕu, ér cel rĕu este fără simţĕminte".

*

Un copil rĕtăcit.

In 3 Iulie a acestui an s'a aflat în Mitterkirchen (Austria de sus) un copil de vre-o 10 până 'n 12 anĭ, care era însoţit de un câne negru. De-órece copilul era cu totul lipsit de ajutor şi de documente, aşa că nu se scia cine este, fu dat de-ocamdată în grija unui bărbat. Copilul spuse, că nu-şĭ cunósce nicĭ părinţii nicĭ originea. El a pribegit de când fusese mic, după cum spunea, cu o bandă de ţiganĭ, constătătóre din trei bărbaţĭ şi trei femei, prin Bavaria, Württenberga, Baden, Alsaţia-Lotaringia, Francia, Elveţia, Italia, Küstenland şi Tirol, cerşind şi furând.

Banda ţigănéscă avea trei căruţe, vĕrgate cu verde, şi cu inscripţia „Daniel", în care puteai locui; la căruţe erau înhămaţĭ trei cai (unul alb şi doi surĭ).

La sfîrşitul lui Maiu, societatea poposi la Assmanig lângă München, unde un anumit Altasardo, care încă făcea parte ca vizitiu (cociş) îi spuse copilului, că Ţiganii, încă pe când era copil de 2 anĭ, l'au ademenit dela o mare casă ţĕrănéscă, într'un ţinut muntos şi apoi l'au furat dela părinţĭ. Acest Altasardo fugì după aceea, ér la câteva dile în urmă fugi şi copilul. El merse de-alungul Thaarei până la Dunăre şi ajunse în Mitterkichen. Banda de ţiganĭ o descrie el în modul următor:

Conducĕtorul este de 60 de anĭ, are barba roşiă şi se numesce Slawer. Soţia lui e cam de aceeaşĭ etate. Bărbatului al doilea, cu numele Cloberer, îi lipsesce degetul arătător dela mâna dréptă. Degetul inelar şi degetul cel mic îi sunt crestate laolaltă. — Celui al treilea, Clobast, îi lipsesce ochiul drept, care este înlocuit printr'unul de sticlă. La mâna stângă are înfierată o stea şi se numesce Slawer. A doua femeiă se numesce Annunziata; ei îi lipsesce la piciorul drept a doua unghiă. — Femeii a treia cu numele Madona, îi lipsesce urechia stângă.

Copilul e mare şi bine desvoltat, are pĕr şi ochĭ bruneţĭ; la braţul drept are şépte, ér la cel stâng şése semne marĭ tetovate.

Pe trupul sĕu şi pe faţa sa se pot observa tăieturĭ ale pielei, carĭ par a fi fost făcute din cea mai fragedă copilăriă. Copilul este inteligent şi fórte deştept si pare a fi de origine Németh. Căpitanatul de cerc din Austria de sus a împărtăşit afacerea la numĕroşĭ funcţionarĭ de poliţiă şi gendarmĭ de cerc, rugându-i sĕ caute trupa de Ţiganĭ.

*

Cum era casa la Romanĭ?

Patru păreţĭ de lemn, un coperiş ascuţit învĕlit cu pae orĭ cu rogoz, în mijlocul căruia se afla o deschidĕtură, pe unde eşia fumul. Acéstă locuinţă se numea *atrium.*

In acéstă odaiă luminată printr'o deschidĕtură în coperiş, numită *compluvium,* se găteau bucatele, copiiĭ şi robii (servitorii) mâncau la aceeaşĭ masă cu tatăl şi cu mama. Tot aicĭ şedeau femeile (matróne) torcênd lână şi, la început, acéstă odaiă era tot-odată şi odaia de durmit. Pe lângă camera acésta mai era una séu două odăi, cămară şi tindă, în carĭ se păstrau bucate şi durmiau robii.

Acéstă formă a caselor s'a păstrat până târdiu, când Romanii veniră în atingere cu Grecii.

Pe dinafară casele Romanilor erau fórte simple, fără de nicĭ o înfrumseţare. Pe dinlăuntru însĕ erau înfrumseţate cu zugrăvelĭ frumóse. Nu erau podite cu scândurĭ, ci la cei bogaţĭ podéla era din marmură şi pietrii alese, ér sĕrăcimea le isbea cu lut şi cu bucăţele de olăriă.

Locul de frunte într'o casă romană îl cuprindea *altarul* deilor de casă, apărătorii casei numiţĭ: *Lares.* De-alungul păreţilor erau statue (tipurĭ) de ale strămoşilor, cătră carĭ Romanii se purtau cu sfinţeniă. Mobilele erau la început puţine şi fórte simple; aşa d. es. scaunele lor nicĭ nu aveau spate şi erau simple cu patru picióre drept în jos.

Aşa erau casele la străbunii noştri din Italia pe atuncĭ, când lumea tótă se temea de acest popor harnic şi vitéz. Mai târdiu, (pe vremea când s'a născut Mântuitorul Christos) începuse şi la ei luxul (mândria), casele erau nisce palate nespus de scumpe, dér şi frumóse. Viéţa însĕ s'a moleşit şi nu după mult împĕrăţia cea puternică romană s'a prăbuşit.

Virtutea nu încape în aceeaşĭ técă cu mândria şi cu lenea.

Călendarulŭ săptămânei.

AUGUST are 31 dile. MASALAR.

Dilele	Călend. Iul. v.	Călend. Gregor.
Dum.	13 Cuv. păr. Maxim	25 Reg. Ludovic
Lunĭ	14 S. prof. Michea	26 Zefirin pp.
Marţĭ	15 † Adorm. P. M.	27 Iosif
Mer.	16 Aduc. ic. D-lui D.	28 Augustin
Joi,	17 S. m. Miron	29 † Tăi. c. Ioan
Vin.	18 S. Flor. şi Laur.	30 V. Rozalia
Sâm.	19 S. m. Andreiu	31 Raimund

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 21 August n. 1895.

Sĕminţe	Calitatea per Hect.	Preţul per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănăţenesc	80	.—	.—
Grâu dela Tisa	80	6.25	6.40
Grâu de Pesta	80	6.20	6 35
Grâu de Alba-regala	80	6.15	6.30
Grâu de Bácska	80	. -	.—
Grâu ung. de nord	80	.—	.—

Sĕminţe vechĭ orĭ nouĕ	soiul	Calitatea per Hect.	Preţul per 100 chilogr. dela	până
Sĕcară		70—72	5.30	5.35
Orz	nutreţ	60—62	5.15	5.40
Orz	de vinars	62.64	5.60	6.30
Orz	de bere	64.66	6.00	8.—
Ovĕs		39.41	5.55	5.85
Cucuruz	bănăţ.	75	.—	.—
Cucuruz	altŭ soiu	78	.—	.—
Cucuruz	„	—	.—	.—
Hirişcă	„	—	—.—	—.—

Preţul pe 100 chilograme.

Productediv.	Soiul	Cursul dela	până
Sem. de trif.	Luţernă ungur.	—.—	—.—
—	francesă		—.—
—		—.—	.—
„	roşiă	—.—	—.—
Oleu de rap.	rafinat duplu	—.—	—.—
Oleu de in		—.—	—.—
Uns. de porc	dela Pesta	54. -	54.50
„	dela ţeră	—.—	— —
Slănină	svêntată	48.—	48.50
„	afumată	53.—	54 —
Sĕu		—.	—.—
Prune	din Bosnia în buţĭ	13.75	14.—
„	din Serbia în sacĭ	13.—	13.25
Lictar	slavon nou	18 25	18.50
„	bănăţenesc	—.—	-.—
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoşĭ	unguresci		
„	sêrbescĭ		
Miere	brută	—.—	—.—
„	galbină strecurată	—.—	—.—
Ceară	de Rosenau	—.—	—.—
Spirt	brut	—.—	—.—
„	Drojdiuţe de spirt	—.—	—.—

Bursa de Bucuresc

din 21 August n. 1895.

Valorĭ	Do-bênda.	Scad. cup.	Cu banĭ gata
Rentă română perpetuă 1875	5%	Apr.-Oct.	101.½
Renta amortisabilă	5%	„ „	100.¼
„ „ (Impr. 1892 . . .	5%	Ian.--Iul.	99 ¾
„ „ din 1893	5%	„ „	—.—
„ „ 1894 int. 6 mil.	5%	Apr.-Oct.	—.-
„ „ (Impr. de 32. ½ mil.	4%	Ian.-Iulie	88.¾
„ „ (Impr. de 50 mil.	4%	„ „	—.—
„ „ (Imp. de 274 m. 1890	4%	„ „	89.—
„ „ (Imp. de 45 m. 1891	4%	„ „	—.—
„ „ (Im. de 120 iul. 1894	4%	„ „	—.—
Oblig. de Stat (Conv. rurale).	6%	Mai-Nov.	102.⅝
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10	„ „	280.—
Oblig. comunei Bucurescĭ 1883	5%	Ian.--Iul.	99.—
„ „ „ din 1884	5%	Mai-Nov.	—.—
„ „ „ din 1888	5%	Iun.-Dec.	—.—
„ „ „ din 1890	5%	Mai-Nov.	99 ½
Scrisurĭ fonciare rurale . . .	5%	Ian.-Iulie	94 ½
„ „ urbane Bucurescĭ	6%	„ „	100.½
„ „ „ „	5%	„ „	92 ¼
„ „ „ Iaşĭ . .	5%	„ „	82.½
Oblig. Soc. de basalt artificial	6%	„ „	—.—
	V. N.		
Banca Rom. ult. div. fr. 12.81	500	150 v	—.—
Banca Naţion. ult. div. 86.—	500	într. v.	15.80
Banca agricolă	500	150 v.	237.—
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	într. v.	415.—
Naţionala de asig. ult. div. 43 lei	200	„ „	426.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 30	250	„ „	325.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 15 l.	250	„ „	175.—
Soc. Rom. de Hârtie ult. —	100	„ „	—.—
„Patria“ Soc. de asig. ult d. 4 lei	100	„ „	95.—
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	„ „	—.—
„ „ „ 2 em. u. d. 0	100	„ „	—.—
Soc. de fur. militare u. d. 60 lei	500	„ „	—.—
„Bistriţa“ soc. p. f. hârtii 30 „	100	„ „	—.—
Societ. p. const. de Tramways	200	„ „	—.—
20 francĭ aur			20 02

SCOMPTURĬ:

Banca naţ. a Rom.	5%	Paris	2%
Avansurĭ pe efecte	6%	Petersburg . .	4½%
Casa de Depunerĭ	7½	Berlin	3%
Londra	2%	Belgia	3%
Viena	4%	Elveţia	3%

Tergulŭ de rîmătorĭ din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 18 Aug. de 30,725 capete, la 19 Aug. au intrat 150.— capete şi au eşit 20, rĕmânênd la 21 Aug. un numĕr de 30,685 capete.

Se notéză marfa: ungurésă veche grea dela —.— cr. până la —.— cr. marfă ungurésca tineră grea dela 49.— cr. până la 50.— cr., de mijloc dela 48.— cr. până la 49.— cr. uşóră dela 48.— cr. până la 49.— cr.

Marfă ţĕrănéscă grea dela —.— până la —.— cr. de mijloc dela —.— cr. până la —— cr. uşóră dela —.— cr. până la —.— cr.

Marfă sêrbéscă, grea dela 48.— cr. până la 49.— cr. Transito, mijlociă grea dela 48.— cr. până la 49.— cr. transito uşóră dela 47.— cr. până la 48.— cr.

Preţurile cerealeor din piaţa Braşovŭ.

Din 23 August st. n. 1895

Mĕsura sĕu greutatea	Calitatea.	Valuta a triacă. fl.	cr.
1 H. L.	Grâu cel mai frumos	5	30
„	Grâu mijlociu . .	4	90
„	Grâu mai slab . .	4	70
„	Grâu mestecat . .	3	40
„	Sĕcară frumósă .	3	40
„	Sĕcară mijlociă .	3	—
„	Orz frumos .	3	50
„	Orz mijlociu .	3	20
„	Ovĕs frumos .	3	30
„	Ovĕs mijlociu .	—	—
„	Cucuruz.	5	—
„	Mălaiu	4	80
„	Mazĕre	5	—
„	Linte	6	—
„	Fasole	4	50
„	Sĕmênţă de in . .	9	—
„	Sĕmênţă de cânepă	5	—
„	Cartofĭ	—	80
„	Măzĕriche	—	—
1 kilă	Carnea de vită . .	—	44
„	Carnea de porc . .	—	52
„	Carnea de berbece	—	32
	Sĕu de vită próspĕt	23	—
100 kil.	Sĕu de vită topit	32	—

Cursul losurilor private

din 21 August 1895.

	cump.	vinde.
Basilica . . .	8.—	8.50
Credit	204.50	205.50
Clary 40 fl. m. c. . .	58.—	60.—
Navig. pe Dunăre . .	140.—	145.—
Insbruck	28.—	—.—
Krakau	27.50	28.25
Laibach	28.—	28.50
Buda	61.—	62.—
Palffy	61 —	62.—
Crucea roşie austr. .	17.50	18.—
dto ung. . .	11.25	11.75
dto ital. . .	13.10	13.50
Rudolf	23 50	24.50
Salm	70.—	70.50
Salzburg	27.—	27.50
St. Genois . . .	72.—	73.50
Stanislau	42.75	46.—
Trieitine 4½% 100 m. c.	150.—	—.—
dto 4% 50 .	72.—	76.—
Waldstein . . .	53.—	55.—
sêrbescĭ 3% . . .	37.50	38.—
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	129.75	130.75

Cursul la bursa din Viena.

Din 23 August 1895.

Renta ung. de aur 4%	123.—
Renta de corône ung. 4% . . .	99.95
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	124.25
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	102.75
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	122.—
Bonurĭ rurale ungare 4% . . .	98.20
Bonurĭ rurale croate-slavone. . .	98.75
Imprum. ung. cu premii	158.75
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Segedin.	146.25
Renta de hârtie austr.	101.—
Renta de argint austr.	101 25
Renta de aur austr.	123.—
Losurĭ din 1860	154.50
Napoleondorĭ.	9.59
Mărcĭ imperiale germane . . .	59.12½
London vista	120.90
Paris vista	47.82½
Rente de corône austr. 4%. . .	101.30
Note italiene.	45.65

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**

Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

Cursul pietei Brasov.

Din 24 August 1895.

Bancnote rom.	Cump.	9.56	Vênd.	9.58
Argint român.	Cump.	9.50	Vênd.	9.55
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.58	Vênd.	9.61
Galbenĭ	Cump.	5.63	Vênd.	5.68
Mărcĭ germane	Cump.	59.—	Vênd.	—.—
Ruble rusescĭ	Cump.	128.½	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	10.83	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.75	Vênd.	101.75

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.

Loteria maghiară de clasă

concesionată de stat

din incidentul esposițiunei milenare din anul 1896.

Losurĭ esmise 100,000

cu 31,499 de câștigurĭ și un premiu.

Câștigurile se plătesc fără de nicĭ o subtragere. Sorțirile se îndeplinesc sub controla statului și pre-lânga supraveghiarea notarilor reg. publicĭ.

Câștigul cel mai mare, pentru cel mai favorabil cas:

1.000,000

CORÓNE.

Losurile cumpĕrate după tragerea de I. clasă, sunt de a se plăti cu prețul clasei I.

Sorțirĭ de clasa I.

Tragerea 16—19 Octomv. 1895.

			coróne		coróne
1	câștig	à	80000	=	80000
1	„	„	60000	=	60000
1	„	„	40000	=	40000
1	„	„	30000	=	30000
1	„	„	20000	=	20000
1	„	„	15000	=	15000
1	„	„	10000	=	10000
2	„	„	8000	=	16000
8	„	„	4000	=	32000
10	„	„	2000	=	20000
13	„	„	1000	=	13000
100	„	„	400	=	40000
860	„	„	200	=	172000
9000	„	„	80	=	720000
10000	câștigurĭ		Total		1268000

Sorțirĭ de clasa II.

Tragerea 6—14 Decemv. 1895.

Dintre aceste 49 câștigurĭ cel care se trage în urmă, capĕtă premiul de 600000 coróne.

		coróne		coróne
1	premiu	600000	=	600000
1		400000	=	400000
1		200000	=	200000
1		100000	=	100000
1		50000	=	50000
2	á	20000	=	40000
2	„	15000	=	30000
4	„	10000	=	40000
10	„	8000	=	80000
27	„	6000	=	162000
100	„	2000	=	200000
200	„	1000	=	200000
1150	„	200	=	230000
20000	„	100	=	2000000
21499	câștigurĭ și premii			4332000

Prețurile losurilor de clasa I:

1/1	1/10	1/20	losurĭ.
40,	**20,**	**2**	**coróne.**

Prețurile losurilor complete (valabile pentru amêndouĕ clasele):

1/1	1/10	1/20	losurĭ complete.
80,	**8,**	**4**	**coróne.**

Tóte losurile se pot cumpĕra din locurile anunciate prin placate.

Budapesta, în August 1895.
Andrássy-ut Nr. 5.

DIRECȚIUNEA LOTERIEI DE CLASA MAGHIARA.

Doritorii de a se ocupa cu vêndarea de losurĭ sunt rugați a se adresa cu cererile către noi.

Primele losurĭ maghiare de clasă